est hus septem uitiis quibus iā sīno
in longū protractus est. No. Virtutib;
eis oppositis. No. Quid sint uirtutes
uel unde dicant. No. Virtutes sunt
qualitates mentis. quib; recte uiuit.
Dicunt autē uirtutes. qī contē uitia
stantes. Stare dicit contra superbiā hu
militas. contra iram lenitas. contē tri
uidiam caritas. contra tristiciā spiritalis
iocunditas. contra auariciā largitas.
contē gulam potus abiecti potatis. contra
luxuriā castitas. Qd si in pugna rep
tacionū uirtutes uitiis effecte fuerit
superiores. victoria meritū. et meritū
premiū sequit eternū. Qd pseudopro
fetam se dicturū pollicitus est dns nr ihc
xpc. qui est uia in exemplo. ueritas in
promisso. uita in premio. Ipsi cū patre
et spū sco. honor et imperium. in secula
seculorū. Amen. Incipiunt capitula
quinque distinctionis uidelicet de
demonibus.. Capitulum primum.

De eo qd demones sint. qd multi sint. q̄ mali sint.
et hominib; infesti. ij.
De Henrico milite. qui demones esse nō credens. p nigromanciam illos uidit. iij.
De Sacerdote q̄ p diabolū a circulo extractus et cōfractus. tertia die mortuus est. iiij.
Item de Clerico q̄ apd̄ tolentū dolo diaboli extractus. et ad inferos ductus. et magri sin querimonijs reductus fuit monachus. v.
De hermano loco sce Azarie. q̄ in diuersis formis demones uidit. vi. De Cristiano monacho. qui demones uidit. vij.
De demonib; q̄ uisi sint magnice i superbia uestis femine. viij. De Sacerdote i diocesi merchen. q̄ in obitu suo multitudinem uidit de mortuor. Item plures q̄ plures sint homines q̄ demones.

De demone qui dixit se malle cū xx. + una alia a se decepta descendere in infernum. quā reduxit ad celum. x. De alio demone qui contraria dicebat. xi. De demone qui confessus est se intrasse feminam. eo qd sibi tradita fuisset a marito. xij. Item de prio que diabolo inuasit. cū ei pater dicet. uade dia. lo
De obsessa que duxit diablin ligatū xiij. + tribus libris canonis. xiiij. De obsessa que in insula sū Ascholai poduit reliquias.
Quomodo demones sint i hominib;. xv.
De Conuiso compesti a pmissione xvi. epīcopus hallerstadensis decept. suspensus e.
Item de Conuerso qui noce cuculi decep xvij. + tus. i apostasia mortuus est. xviij.
De duob; hereticis q̄ apd̄ bizuncium mira culis flammatis mlis decept ibid̄ crusti sū. xix. De hereticis colonie combustis. xx.
De heresi waldensiana i ciuitate ytherensi. xxi. De heresi albiensium. xxij.
De hereticis parisius exustis. xxiij.
De heretico apd̄ trecas exusto. q̄ se dicebat esse spū sanū. xxiiij. De hereticis uercellis. xxv. De heretico qui diablin dicebat esse principem hui mūdi. eo q̄ mūdū ere
De puella qm diablis xxvi. lasset intrauit. cū esset quinquennis. xxvij.
De theodorico conuerso qui diablis tul tulit ultra ciuitatem lubecke. xxviij.
De Allerone conuiso. qui diablin uidendo infirmatus est. et que sit ratio eiusdem defectus.
De abbate sce Agathe monacho et xxix. conuiso eo. qui uidentes diablin defecerū.
De duob; iuuenib; q̄ diablin xxx. in specie mulieris uidentes infirmati sunt.
Item de femina que a diablo i spe xxxi. serui sibi non pressa mortua e. xxxij
Item de muliere in acre. que a diablo am plexata. pū paucos annos defuncta est.

Item de de Comiso quē dyabls i spē xxxiii.
monialis meridie dormiente cōplexus
infra triduū exclusit. xxxiiii. De thy
mone militer cui quo dyabls nocte tessera
bus ludēs. uiscera eius erauisit. xxxv.
De homine qui in susacia spe dyabli
de turri saltans diruptus est. xxxvi.
De demone qui in specie hois militis fide
liē seruiuit. xxxvii. De demōe q̄ Guer
hardū militē transtulit vhelin. xxxviii.
De demone q̄ nō puuisit hominē a se
obsessū de rapina i quīta gniacōe gustare.
De dyablo qui uisus ē sentā xxxix.
re discordiā inter duos peregrinos amicos.
Item de demone qui in spe sacerdotis xl.
militē p spuēta duces. inimicos illōeffecit.
De demone q̄ dixit se sentiasse xli.
discordiā inter militē et cenobiū. xlii.
De milite meyngoz. quē dyabls p pa
uimētū traxit. xliii. De demōe qui
uineā p mercede custodiuit. xliiii. De
eufemia cōmoniali. qm̄ dyabls infestauit.
De infestacōibz elyzabeth cōmo xlv.
nialis a dno. xlvi. De inclusa que
p tenediate. liberata est a demone. xlvii.
De Gertrade inclusa. xlviii. De Con
uerso qui uidit demonē fantasinam mi
nari in chorū. xlix. De uisionibus
hermanni cantoris. l. De inclusa
que demōes uidit sup scapulas mōchorū
de porcetto. li. De mōcho a labore
cantui recedente. et a dyablo p spem muli
eris mor tēptato. lii. De dyabolo
simili leoni ad stipitē ligato. liii. De
Canonico bīnuense ab eo tēptato liiii. Qd
cōuentū mōns sce walpurgis transit. lv.
De sacerdote qui cū gladio euntē ad ecclam
dyabls terruit. lvi. De cāpanario q̄
dyabls transtulit in pynna castri ysenburgh.

De eo q̄ demones sunt q̄ multi sunt
q̄ mali sunt et q̄ hōibz infesti sunt. ca. i.

Licet post tempt
tacōnē tractan
dū uideatur esse
de tēptatoribus.
Demones antho
nomastice dicunt
tēptatores. quia
maxime tēptacō mentē impellēs ad
peccandū. ul' ipsis fit auctoribz ul' mi
nistris. Si dyablus primū hominem
tēptauit in paradyso. si xpm tēptare
p̄sumpsit in deserto. quē hom̄ tempta
re nō audebit i hoc mūdo. Duo sic
dem angeli cuilibz homī sūt deputati.
bonus ad custodiā. malus ad exer
citū. Noti. De angelis sās nulla mi
nest dubietas quin sint. qa pplurā
scripta de illis sepe loquuntur. Qd nō
demones sint. qd multi sint. qd ma
li sint. et qd incendijs eternis depu
tati sint. ex scripturis utriusq̄ testa
menti uellem michi demonstrari. Mo.
Plurima ad hec plenda extant tes
timonia de lucifero id est dyabolo. p
ter decorē sue creacōnis sic dicto. cuius
casu. ait ysaias. Quomo cecidisti lu
cifer. qui mane oriebaris. et cetera. Qd
fālis sit dyabls. et qd de celo ceciderit.
testis est saluator. qui ait. Vidi satha
nam q̄si fulgur de celo cadentē. De quo
Job. Quadā die cū uenissēt filij dei ut
assisterēt coram dno. affuit inter eos
etiam et satham. Et in psalmo dauid
loquens de iudi pdictore. Dyabolus
inquit stetit a dextris eius. Item alibi
de xpo. Egredietur dyabls ante pedes
eius. Et in alijs multis locis dyablm

scriptura cõmemorat. Ad autẽ solus
nõ fuit. nec solus cecidit. testat̃ bti
ioãnes in apocalypsi dicẽs. Factũ est pre
lium magnũ in celo. mychael et ange
li eius pugnabãt cũ dracone. et draco
pugnabat et anglí eius. et nõ ualue
runt. neq; locus eorũ inuentus ẽ am
plius in celo. Frãs est p malicã suã
draco lucifer gloriosus. de cui decore
ac pulchritudine p ezechielem dicitur.
Tu signaculũ similitudis dei. plenus
sapia atq; decore in deliciis paradysi dei
fuisti. Omnis lapis pãciosus operimentũ
tuũ. et cetera. Decima ps angelorũ cer
dunt cecidisse. Unde ob multitudinẽ
apls eos uocat aereas potestates. Ca
dendo enim aerẽ repleuerũt. De quorũ
malicia ppha xpo dicit in psalmo. Su
pbia eorũ qui te oderũt ascendit semp.
Et dns in euãgelio. uideris dicit. Ioã
nem opti pris uestri dyabli. Ille nẽ
dat fuit ab initio. et pater eius. Ad hoi
bus infestus sit. testis est iob qui dic.
Absorbebit fluuiũ et nõ mirabitur. id ẽ
infideles. paganos saluos iudeos et hẽ
nos. et habet fiduciã qd̃ influat iordã
nis in os eius. scilz fideles baptizati. Vn
apls petrus nos ammonet dicẽs. Fra
tres uigilate. sobrij estote. qia aduersa
rius uester dyabolus tãq; leo rugiẽs
circuit querens quẽ deuoret. cui resis
tite fortes i fide. Ad de uno dicit. de ce
teris intelligẽdũ est. qia sepe numerus
singlaris p plurali ponitur. Ad eter
naliter dampnandũ suũ. habet ex uobis
dñi. qui i iudico reprobis dicturus ẽ. Ite
maledicti in ignẽ eternũ. qui paratus ẽ
dyabolo et anglis eius. Bene autẽ i quã
tã distinctõe loquendũ arbitror de de
monibz. qia quinarius a philosopho
apostaticus uocat. eo qd̃ ceteris nume
ris imparibz cõiunct. et p septim multi
plicatus. semp se ul̃ in capite ul̃ in fi
ne ostendit. Sic dyabolus a quinario
pretue firmitatis recedens. primus cũ
hominibz malis ãsi numeris iequalibz
sociatur. semp in principio ul̃ fine opis
uel sermonis. illius nequicia demonst
rat. Noui quãs michi fuerint plurũ cẽ
unde hesitauit. diuine scripture testimo
nijs. nec mi satisfiẽ fuerit. nisi eade
multiplicabz declares exemplis. Monachi
Demones esse. multos esse. malos esse.
plurimis exemplis tibi potero plure.

De henrico milite qui demones esse nõ credẽs p nigromanciã eos uidit. ij.

Miles quidã henricus noie de cas
tro falkenstein oriundus. pin
cerna fuit cesarij mõchi nri. tũc albis
primitus. et sicut eodẽ cesario recitante
didici. cũ iam dcãis miles demões esse
dubitaret. et qdq; audiret de illis ul̃
audisset. qsi friuolũ reputaret. quẽdã
clericũ philippũ noie in nigromãcia
famosissimũ accersiuit. et ut demões
sibi ostendat. cũ multa iustãcia petiuit. Cui cũ ille respondẽt. uisio demo
nũ horribilis ẽ. periculosa ẽ. neq; hos
omnibz expedit uidẽ. et miles iportu
ne nimis instaret. adiecit. Si securũ
me feceris qd̃ neq; a cognatis siue ab
amicis tuis nichil in hoc. ex mali e
ueniet. si forte a demonibz deceptus
uel territus iesus filius. acquiescã tibi.
Et fecit eũ securũ. Die quadã tempe
meridiano. eo qd̃ tunc maiores ha
beat uires demonũ meridianũ. phi
lippus militẽ in qdã biuiũ duxit.

gladio illū arcuarcuauit · arculi lege
infra arculū posito pdixit et ait · Si
aliqd' mīebrōr tuōr extra huc arculū
ante meū reditū extenderis morieris.
qā mox a demonib; extractus pedibus
monuit eā ut nichil petentib; daret.
nichil pmitteret. nec se signaret · Et ad
iecit · Multis modis te demones tepta
bunt et terrebūt. nec tamē tibi nocere
poterūt · si mandata mea custodieris ·
Discessitq; ab eo · solo sedente illo i car
culo. ecce audit contra se uenientes tun
dationes aquar. deinde audit grūm
tus pecorū · flatus uentorū · et alia fā
tasmata his similia multa. quib; illū
demones terrere moliebant · At qā ta
cula putsa minus feriūt. contra hec
a semetipso cōfortatur · Nouissime uō
templabūt in nemore uiuo · qī umb
ram humanā terrā · sūmitate arbor
ascendente. que ad ipm pertabat · Et i
tellexit statim qā dyabolus eēt ut fuit.
Qui ut arculū attigit · stetit. et qī sibi
uellet militē interrogauit · Erat autē
qī magnus uir · ymmo maximus et
nigerrim. ueste subnigra indutus. et
tante deformitatis ut in eū respicē mi
les nō posset · Cui sic ait · Bene feasti
ueniendo. ego eū uidere te desiderauī ·
Ad quid inqt. Et ille · Multa de te au
diui · Respondente dyabolo · qd de me au
diuisti. subiecit miles · Pauca bona.
et multa mala · Ad qd dyabolus · Sepe
me iudicat et cōdempnat hōines sine
causa · Ego nemini nocui. nemini
ledo. nisi pnocatus · Phylippus ma
gister tuus bonus amicus meus est · e
go illius. quere si umq; eū offendere.
Ego facio qd illi placet. et ipe michi

omnibus obtempat · Vocatus ab illo.
modo huc ueni ad te · Tunc miles · Vbi
fuisti. qndo te uocauit. Respondit de
mon · Tantū et illa pte maris fui. qn
tum ab hoc loco distat usq; ad mare.
Et ideo iustum est. ut in aliquo mune
laboribus meis respondeas · Cui miles ·
Quid uis. Respondit ille · Vsolo et rogo
te des michi pullū tuū · Dicente milite
nō tibi dabo. propsat annulum. deinde
ducem unā de grege · Que cū omia ne
garet. nouissime gallū domus ei petiuit · Cui ei dicē. quid opus habes
gallo meo. Rndit demon · Vt cantet
michi · Et ille · Quomō capes eū. Rep
pondit iterū demon · Non sollicteris
de hoc. tu tantū da michi illū · Tūc mi
les · Ego nichil dabo tibi · Et adiecit · Dic
michi. unde est tibi tanta scientia. Dix
it demon · Nichil fit mali in mūdo qd
me lateat · Et ut hoc scias uerū ēē · ecce
in tali uilla et in tali domo uirginita
tem tuā pdidisti. et ibi et ibi peccata
illa et illa cōmisisti · Et nō potuit cō
tradicē miles. quin uerū dicē. Non.
Non puto quin miles aliqndo cadē
confessus fuit peccā · Quomō ergo fa
re potuit dyabolus cōfessa. Mo Qā
cū uoluntate uerū peccandi miles cō
fessus fuit. dyaboli scientiā in nullo
minuit · Mo Placet qd dicis. qā nō
dixisse te recolo · distinctione tertia · ca
plo sexto · Mo Cumq; rursū dyabolus
nesciō qd postularet et ille dare renue
ret. quasi eū rapere uellet et crudeliē
manū cont eum extendit. atq; i tanti
terruit · ut retrorsū cadens clamaret ·
Audita eius uoce · Phylippus accurrit.
in cui aduentu fumosissima mox disp

ruit. In illa hora miles semp pallidus fuit. natiui coloris numq̃ recuperauit. emendicans uiuens. et dæmones esse credens. Non est diu qd defunctus est.

de sacerdote qui p diabolũ a circulo extractus et fractis ceruicibus die mortis suæ. iii.

Eodem tempore sacerdos quidã scholaris secundũ philippũ rogauit atq; remunerauit. ut sibi dæmones ostenderet. Aquo cũ fuisset modo supdcto in circulo positus et instructus. a diabolo rapitur et extractus est. atq; ita antequã adueniret philippus cõfractis. ut tertia die moreretur. Cui domũ uallis ramus comes de lutzellinburg confiscauit. Ego eundem philippũ audiui. qui ante paucos ãnos pauranter ut creditur magistro et amico suo diabolo obsistens est. de clerico qui apud toletũ dolo diaboli extractus et ad ipsos diuitis et nigri sui ãcrimonias reductus factus ẽ monachus. iiii.

Recitauit michi bone memorie monachus nr godeschalcus de volmuntsteyne qd fuerat nõ dubio. Cũ die quadã rogaret pdictũ philippũ ut aliq̃ sibi recitaret de arte sua mirabilia. rndit ille. Ego dicã uobis rem satis mirabilem. temporibus meis apd toletũ uehementer gestam. Cum plures et diuersis regionibus scolares. ĩ eadem ciuitate studerent in arte nigromantica. iuuenes aliqui de suetura atq; iaunaria. stupendi quedã et incredibilia a suo magro audiẽtes. et ut rũ nia uera esset plure uolentes. dixerũt illi. Magr uolumus ut ea que nos doces oculoreũ ostendas. quaereũ aliquẑ et studio nro fructũ capiamus. Quos cũ auertere a no acquiesceret. eo qd nacio illa gens sit mirabilis. hora pdicta in campũ illos duxit. gladio circa illos circulũ fecit. monens sub inminentia mortis. ut in hac circulũ se contineret. et ne alicui rogãtibus darent. uel ab offerentibus reciperet. precepit. Secedens ab eis paululũ. dæmones carminibus suis aduocauit. Mox adsunt illi in formis militũ decenter armatorũ. militare ludos circa iuuenes exercentes. Hunc lapsu simulabant. nũc lanceas et enses contra eos extendebant. omnibus modis satagentes ut illos extra circulum extraherent. Qui cũ sic nichil proficerent. in puellas speciosissimas se transformantes. choreas circa illos ducebant. nariis anfractibus iuuenes inuitantes. Et quibus una forma ceteris pstantior. iuuẽ et scolaribus elegit. Ad quẑ quociẑ uenisset chorizando. rosẑ aureũ porrigebat. intus suggerendo. et foris motu corporis ad amorem suũ illũ inflammando. Que cũ p multas uices hoc actitasset. uiclus iuuenis digitũ contra annulũ extra circulũ protendit. quẑ illa mox p eundẽ digitũ extrahens nusq̃ cõparuit. Capta predicõuentus malignantũ in turbine resoluitur. Fit clamor et strepitus discipulorũ. accurrit magister. de raptu cõsocii omnes cõquerunt. Quibus ille respondit. Ego sine causa sum. uos me coegistis. ego uobis pdixerã. nõ cũ ammodo in debitis. Ad qd illi. Nisi nobis restituas illũ. interficiemus te. Timens tamẽ uere sic sacerdos iaunaros ẽ furiosos. respondit. Ego temptabo si spes aliqua sit de illo. Ioannisq; principis dæmoniorum fidele suũ ministeriũ ad memoriam illi reuocans. dixit disciplinẽ eiusmodi esse derogandũ. seqs a discipulis

ordinandū · nisi iuuenis restitueretur.
Cui dyabolus · cōpassus respondit · Crastino concilium pter te in tali loco celebrabo: tu esto pscns · et si in aliquo mō illū p sentēciā obruīe potes · gratū habebo. Quid plura? Ad imperiū principis cōcilii malignantū cogit: de violencia in discipulū fta a magro cōquerit: ab aduersario respondet · Quē magr nō illi fecit iniuriā · nō violenciā: magro suo obedients fuit: legē carnis nō custodiuit · In hūc modū illis contendentibus: dyabolus demonē quendam sibi collateralem de sentēcia interrogauit dicēs · Oblucere semp curialis fuisti: contra iusticiā psonā nō accipis: solue questionē hui iuuenis · Respondit ille · Ego iuuenē restituendū cē iudico magistro suo · Moxq; ad aduersariū conuersus ait · Redde illum: qa iuuenis iportunus ei fuisti · Ceteris sentēcie eius assensū prebentibus · ad mandatū iudicis cadē hora scolaris ab inferis reducit: magro suo restituit: concilio solutū: ad discipulos reducta pdit · magister letus reuertitur · Cui iuuenis ita erat macer et pallidus · color immutatus: ut hora eadem a sepulchro uideret resuscitatus · Qui socis apd inferos uisa tractans · quia deo contraria et execrabilis foret illa disciplina: magis exemplo q̄ uerbo ostendit: et a loco recedens · in quodam ordinis nri mōsterio monachus fecit · Monicus Recordor nūc illarum duorum iuuenis uidelicet qui apd coletū defuncti socij ānonicione cōuersus ē: et alius clericus cui uisa pna languis cōuersionis causa fuit · sicut dicti est i distinctione pma · capto · xxxiij · et xxxiiij ·

Mon Conradus senex mōchus nr̄ retulit michi se ante cōuersionē noctē q̄dam i plenilunio demōstrante sibi q̄dā clericū nigromanticū in diuisis formis dēmones uidisse · Unde dubui nō ē quī sint: qui sic ab hominibus uideri audiri et sentiri possūt · Mo Licet satis in plurium sit dēmones esse: magis tamē delectarer de hus testimonia religiosorū quā secularium audire · Mo Q̄d dēmones sint q̄d multi sunt · nō dubius sū: uerissimis nō secularium sed claustralium psonarū ibi ostendā exemplis: de quibus michi omno dubitabis · De hmānto abbe lon sēmarie q̄ in diuersis forīs dēmones uidit

Dominus hermānus nūc abbas · v · loci sēe marie · quē sit uir religiositatis · qñtenus gūtatis: tenet nostri · Iste ante cōuersionē ecclesie bunniesis erat canōicus: uir nobilis et de alto sanguine natus · Factus uero mōchus i hēmenrode · nō multo post ei cōmittitur cōuentus nr̄i de eodē claustro: primus ei abbas efficitur · et post annos paucos per electionē ablatus · eidē in ablem primitus restituit · Erat tūc temporis illic conuersus q̄dā henricus nōē: magr̄ cuidā grangie · que harr uocat · uir bonus et iustus: maturus etate: et corpe uirgo · Iste inter reliqua dona que accepit a domino · sepe nocturnis horis in choro marime · i diuersis formis dēmones curiē uidit · Nec ei in cōfessione tamē deo retulisset hermano · illi exemplo uidendi dēmones desiderio accēsus: interuissē deū orauit · ut sibi hac grām donare dignaret · Statimq; exaudītus est · In prima uō sollempnitate sā martini · cū staret i matutinis: cōtemplat

est demone unu in forma rustica gdra
ti · inferius iuxta psbiterii infre · habe
bat eu pectus latum · scapulas acuta ·
collu breue · capillu in fronte satis sup
te tonsoratu · crines reliqs sicut hariis
mis deprendetes · Ascendes uenit ad gdi
nouicu · stans cora illo · Que ei dns
hermanus qui tuc temporis no erat abbas
intuit fuisse · oculosq parup aueruisse
ac denuo illu uide noluisse · disparuit ·
Alio tpe transformas se demon in cau
dam uituli · et sup formam cadens · cau
dam nouicius apprehendebat · motu lenis
simo trahebat se ad nouicu · Cui scapu
las ei cade cauda tangebat · mor i psalmo
dia fallebat nouicius · Qui ei sup arti
culos se dimittebat regulariter satisfaciens ·
demon gsi turbine impulsus · ad lon
gitudine cubiti unius recessit ab eo ·
sicq disparuit · Non enu spus ille sup
bie · qui blandimento cause sue terna
pe stellaru post se trahit · ad unius
humilitas signu stare potuit · Nouicius
iste nomine alexander fuit · nuc por
in claustro · Ueri simile e · tuc ei aliq
leuiora cogitasse · qu p motu lenem
temptatus est · et ipeditus · Nou Pla
cet qd dicis · Non In nocte uero
sci kanuleru ei stabat in choro abbis
tuc simpler mochus · uidit iuxta psbi
teriu duos demones infre · et paulatim
ascende ad stallu abbis · inter chorum
mochoru atq nouicior · Qui ei ue
nissent contra angulu ubi parietes co
uenuut · exiliyt demon terna duoru se
sodans · et ei illis exiens · Tam pre e
nim trascuntes uenerut ei · ut manu
illos tangere posset · Quos diligenter
intuens · considerauit qd prediu terna

no tangent · utpote aere potestates ·
Habebat enu unus ex duobz porbz fe
mineu uultu · in capite uo uelamen
nigru · nigro circuditus pallio · Et si
cut michi retulit mochus ille qui ter
cum demone iuxta se fouerat · satis
erat murmuriosus · et no paru acri
diosus · in choro libenter dormiens · et
inuitus psallens · hylarior ad potan
du qua ad cantandu · Breuiores uigi
lie · uidebant ei semp longissime · Nc
Alio itidem tempe in uigilia ut puto
sci columbani · tunc eo existente prore
ei chorus abbis incepet primu matu
tinaru psalmu · sal · dne qd multipli
cati sut qui tribulant me · demones in
choro adeo multiplicati sut · ut ex illoz
concursu et discursu · mor in code psal
mo fres fallerent · Quos ei chorus op
positus conaret corrige · demones tnsi
uolauerut et se illis miscentes ita tur
bauerut · ut prius nesciret qd psallerent ·
Clamauit chorus contra choru · Dns ab
bas eustachius · et por hermanus qui hec
uidit · a stallis suis sermon · ei satis ad
hoc conaretur · no poterat illos ad uia
psalmodie reduce · neq uocai dissona
cias unire · Tande psalmo illo modi
co et ualde usitato · ei labore pariter at
q cofusione qualiciq modo expleto ·
dyabolus tocius cofusionis caput · ei
suis satellitib abscessit · et par turbata
accessit psallentib · Que eade hora p
dictus por in forma draconis hasta ha
rente longitudine euolare uidit · a hi
iuxta lampade in choro ardente · ne ei
abscessus late posset contemplantem ·
Reliqui demones umbrosa habebant
corpi · infantib maiora · quoz fraces

ferro de igne extracto erat simillima.
No. Ex quo tot dæmones cõgregati
fuerat in loco uno ad ipedimentũ con
gregacois unius: nõ dubito quin in
numerabiles sint in orbe terrar. No.
Teste euãgelio: legio mãserat hoiem
unũ. Inde qã multi sũt et mali. et ad
ipedimentũ salutis nrẽ ut pdcũ ẽ. heu
nimis pnti: cõsulo ut dũ stamus ad ps
allendũ. circũspecti simus et itemũ: fer
uentes et humiles. ne meritũ sã seruo
rũ extinguat uicinũ suple uocifeiacõ
nis. Insurgũt enim maligni spis turbinẽ
in cordis nri deuocõne: in tantũ leuãtur
in suplũ uocũ exaltacõe. Dum
nocte quadã ebdomarius inuitatoriũ
antiphãm incepit. et mõchus et pri
mus uoce mediocri psalmũ intona
ret: hierrivicus tũc prior cũ ceteris se
niorib: eadẽ uoce qua ille incepit psal
lere cepit. Stabat iuuenis quidã mi
nus sapiens ĩ inferiori pene parte chori:
qui indigne ferens psalmũ tam sũmis
se inceptũ. fere quinq; tonis illũ exalta
uit. Subpore et resistente. ille cedere cõ
tempsit: et cũ multa prinãda uicto
riam obtinuit. Cui pres in primo ũ
siculo. quidã et opposito choro adinue
runt. Pter scandalũ et dissonãcie uica
tum: ceteri cesserũt. Qor is qui supra
audit dæmõẽ de mõcho sic triũphãte
ẽsi cantens ferũ psilentẽ: et ĩ opposi
tum chorũ. in eũ qui eius pte volua
uerat. transferentẽ. Ex quo colligitur
qd magis placet humilis cantus.
cũ cordis deuocõne: quã uoces ĩ celũ
arrogantẽr exaltate. Alia quadã
nocte cũ peuenisset fres ad uigilias. et
stans in loco suo, pter aeris claritatẽ
considerandũ oculos direxit ad fenes
tram que est in fronte ecclesie: obiecit
se uisui eius dæmon quidã in ethiopis
forma magnus et nigerrimus: ac si ho
ra eadem ab igne infernali fuisset ex
tractus. Qui ad eũ p chorũ superiorem
ueniens. ipũq; pertransiens: egressus ẽ.
Alio uidelicet tempore cũ modicũ se mo
uisset a stallo suo ad cõmonendũ fra
tres: cõspexit dæmonẽ inter stallũ abba
tis et poris intrare cũ impetu: pro as
pectu horribile nimis. Qui cũ in cho
rum prioris nequit respexisset. et iu
disset sibi ingressũ nõ posse pter ip
sum eo qd uiam occupasset: rapuit
se in chorũ nouicior depsuit. Quidã
monachũ seniorem illic sedentẽ se cõuer
tit. Iste supdcõ mõcho qui dæmõẽ in
tra se fouerat dissimilis ĩ moribus nõ
fuit bibulus. sed acridiosus et li
benter murmurans. Ecce ista deter
esse terrorem mõchis acridiosis. Nota.
Tam ista quã illa. quẽ te in distinc
tione superiori de uitio acridie dixisse re
colo. omes qui in choro libenter dor
miunt et inuita psallunt. merito ter
rere debent. No. Sepius dæmones
chorũ in formis minutissis disaurãt.
sepius in diuersis locis eosdẽ ꝛtrepiat
est. terribiliter scintillare. Senecs aspec
tum illorũ oculis esse nocuũ: nec ig
norans nequitiã illorũ. die quadã mi
sa dcta de spũ scõ oranit dnũ. ut se ab
huiũmoi uisionib: liberaret. Semper
affuit ĩimicus in forma luridissimi o
culi habentis quadratẽ pugnẽ: in quo
quicquid eat uiuẽ putabatur. Ie si di
ceret. Modo diligenter considera me: qp
de cetero nõ me uidebis. Postea tam

cum uidit: sed nõ tam maĩfeste et tã
sepe ut prius. Hactus ablus ĩ loco
sĉe marie cui nobilis femĩa aleydis
noĩe comitissa de frozbrech. tamq̃
loci fundatrix sepeliret. et ad huc cor
pus eius iaceret in pheretro: uidit
demonĩe ipm feretrũ circũgirantẽ: et
q̃si aliqd sui iuris pdidisset. ita omis
angulos eius oculoz indagine lustra
uit. Dondũ est annus elapsus.
qd prior nr dũ post sepulturã cuidã
cõuersi nostri ad hora canonicã chio
rum intraret: et nescio qd de seculã
ribz foris tractasset: dyabolũ tamq̃
duce uie ante illũ ingredi cõspexit.
Erat autẽ forma assũpti corpis admo
dum subtilis: ad instar nubis. Dein
de diebz paucis elapsis: nocte quadã
infra matutinas. in simile illũ species
coã iam deo pore stare cõspexit. No.
Quid ẽ qd psona huiusmodi uenerãdi albi
cũ sarberes de infamia saluatoris. o
melias moales. et pene omis pdicãs
uisiones ibi pnes: ita celare studu
ish: Mo. Ipse ex multa caritate se
certa sua michi reuelans. tũc temporis
ne cum pderem phibuit: qd postea
tamẽ importunitate mea uictus con
cessit. Sacrũ etiã psone illius gũitatẽ
posse nõ modica sarbendis preter auc
toritatẽ. Cuiusdã uenerabilis magna
rũq; uirtutũ uir. cui tam nota fuit
sanctitas. et tam plena auctoritas.
ut nemo de illius dãs merito dubita
re deberet. nũc recordor: quor uisiões
tam presentibus quã futuris poterunt esse exemplum terroris. De
xpristiano monacho in hẽnerode
qui demones sepe uidit. Capũ. vi.

In hẽnerode sacerdos quidã uene
rabilis ad conuersionẽ uenit: noĩe
et opẽ xpianus. Huic demones mul
tum ĩportuni fuerũt: et sepe illos ui
dit tam ante cõuersionẽ q̃ post. Hui
tempe alter quidã secularis sacerdos
noĩe karolus. in eodẽ cenobio factus
est nouicius: et erat eius ĩ placõe
socius prior nr ysenbardus. Hic in
stinctu dyabli cui consilio uteriatur
gule. et ciruis suc cõmodis nimis
consencãs. infirmitates sepe simula
uit. pede claudicauit: lecto decubuit.
Qui depositus ĩ infirmitorio ne
carnẽ nutriret. et spũ negligeret.
uadens uel redies de pnaria cũ clau
dicaret. et in coquina respiciendo q̃
ibi pparentur infirmis cõsideraret.
pdictũ dyablũ eũ sequi uidit: qui co
modo quo ille claudicauit. et ipse
claudicauit. et sicut ĩtrospexerat in
trospexit. in nullo ab illius gestibz
discrepans. Tandẽ infra annũ placi
onis deficiens. reuersus est ad ollas
egypti: et secuta est caro carnẽ. Ite
Fratribz ad lauacũ post cuplin pparã
tis. cũ starent circa auditoriũ. et ex
spectarent tabule pcussionẽ: essẽtq̃
aliqui ex eis remissi p otiosam signo
rum cõsignificationẽ: uidit uir ille
bnis. cunctos fedi quadã adustione
maculatos. ymmo sub eorũ specie
demones cauduriũ suaz moribz eis
dem blandiri. et continuatis uicibz
corpm suoz cõpressionibz ĩ signũ
familiaritatis illos demulcẽ. Eos uo
qui grauitatẽ suã seruabant: nec
respicere quidã audebãt. Ore qdã
cũ oracois grã ante qdã altare se

pstrauisset · dyabolus in buffone mar
timu ad instar galline se ꝛnsformans
ante ei ora deposuit · Quo uiso fratris
lico · surrexit et fugit · hora cadē do
los dyabolu minus obseruans · Vi
dentur michi tres iste uisiones · con
tra tria uitia satis esse necessarie ·
prima contē uitiū gulositatis · secū
da contē uitiū uanitatis · tercia contra
tedium orandi · Licet nō uideam · dy
abolus sepe p huiūmodi fantasmata
horrores · dulcedinē in nobis exting
uit oratois · Hec in dicta sūt a sup me
morato hermano abbē · nemo ꝛ mul
tiero monacho de burber · qui illi fa
miliares fuerūt · Reliqua ei acta et
uisiones · audies i distinctōe septima ·

De demonibus qui usi sūt mogutie in superba uestē femine. Capm. vii.

Recitat michi quidā amis hones
tus · asserens suis ꝛpibus mogū
tie · si bene memini hoc qd dicturus
sum · cōgisse uenerat · Die quadā do
minica · ei sacerdos in quadā ecclesia
cui erat plebani circuiret · et ad bene
dicta ꝓplm assigeret · ad ostium eccle
sie ueniens · matrona quēdā pōpatice
uenientē · et ad similitudinē pauo
nis uarijs ornamentis pictā obuiā
habuit · in cui cauda uestimentorū quā
trahebat post se longissima · multi
tudinē demonū residē conspexit · Prāt
eiū pui ut glires · nigri sicut ethyopes ·
ore cachinnantes · manibus plaudētes ·
et sicut pisces intra sagenā conclusi
saltantes · Reuera ornatus muliebris · sagena dyabolu est · Quos ut
uidit demonū quadrigā foris expec
tare fecit · plebem aduocauit · demo
nes ne fugerēt adiurauit · Territa
illa stetit · et ut uisiones plus uidere
mereret · qa uir bonus ac iustus fuit ·
oōnibus obtinuit · Intelligens mulier
ob uestimētorū superbiā sic se a demoni
bus esse derisam · domū redit · uesti
menta mutauit · et cū ipi qm certis fei
nis · cadē uisio occasio mea est humiliand.

Mo Si tot sunt demones qui nos mi
seros homines instigant ad culpā · pu
to qa multi erūt qui cōsenciēdo ēsent
ad pnā · Mo De hoc magis te instru
am exemplis quā uerbis · de sacerdote in dieklarchen qui in obitu suo multitudinē uidit demonū ꝛ ꝓplacē q plures sint hostes q̄ dēones. ca. viii.

In dieklarchen sānt ōtalium mōsterio
qd in oppido bunnēsi situm ē · sacerdos
quidā defunctus est adolfus nōē · uir
ualde secularis et lubricus · iamdā mo
nasterij plebanus · Hic siat mi recitat ā
dam sacerdos · qui fuit bunensis ca
nonicus · ei die quadā cū suo cognato
quodā ludere in alleis · quidā exprobra
uit eius flens stupuerit · et ut mater
sue confessionē audire · eamq cōmuni
care dignaret · humiliter et cū lacrimis
supplicauit · Respondere sacerdote nō ut
uiam nisi expleto ludo · et ille instare ·
asserens infirmā expectare nō posse · cō
motus sacerdos secū ludere dixit · Cog
nate ego conātor: nobis de isto · qui
me quiescē nō sinit · Videns se ille mich
il pficere · tristis ac gemens ille discessit ·
et infirma sine confessione atq uiatico
ab hac luce migrauit · Die autē terno
is qui cū sacerdote luserat · defuncte filio
occurrit · et sacerdotis cōtumelie tra
ditus · illū sine causa occidit · Post hec

et alia peccata plurima: sacerdos idem
pempoziali incidit infirmitate. Qui
cui esset indesiderate: quedam cognata ei
sedens coram illo. cui signum contricois in
deret in eo nullum: tristis sic aut. Duce de
bilis estis valde: ymmate nos, pter deum
Innocentie illum in peccata nata nobis dimit
tat: et spiritum ad huc fructuose penitentie
ac concordat. Ad qd ille desperatus rndit.
Ipsides oziem illum magnum et opprobrio
rum: Non sufficit in et tecto tot calami: qt
sunt circa me demones congregati. Et
hoc dicto. mox agonizans expiravit.
eos videns adesse inpenitentie quos cosi
lio iuverat suum. Multa tibi de multi
tudine demonum ad huc dicere possem: si
nisi ad diuersam distinctionem illud
reservo. Mo. Cum malti male viuen
do multos habeant demones incentores
malos i morte accusatores: miror si
tot in pnis habitum sint singli tormen
tes. Mo Supra distinctione pma. capto
xxxv. dictum est de abbate moriuuiden
se qd demones animam ad locum penarum
pmanentes crucciauerit: similiter distinc
tione sedi. capto sexto. hildebrandus
lanto. berwolfo post mortem apparens: mul
ta milia demonum dicebat animam sua fo
ris preseolari. Mo Si hec ita se haberet:
certum est plures esse demones quam homi
nes malos. Mo. Quantum ad pnis te
pnis questionis huius solutionem scire no
possumus: sed certum habemus qd in fine mun
di qndo cpletus fuerit numerus repro
bum multo plures erunt malti homines,
quam demones. Mo Unde hoc patet:
Mo Decima ps angelorum cecidit: et
quibz demones fti sunt. Teste vro gre
gorio tot ascensuri sunt et electi homi
nibz: qd ibi angli remanserunt. Sed im
hoc notare potest numerus hominum electo
rum excedet numerum demonorum. Quis q
dubitat qui in comparatione plures sint
homines malti quam boni: Nec in hoc ma
lti homines aliqm recipiet consolationem qd
numero longe plures erunt demonibz.
quia tanta est illorum naturalis potentia:
tanta contracta malicia: tanta torqui
di industria: ut unus miles militibz ho
minum in pnis adhibendis sufficere pos
sit. Hec de multitudine malignorum spiri
tuum dicta sint. Qd autem in comparatione
malti sint et misericordes: iudicis ti
bi pandam exemplis. de demone qui
dixit se malle cum una anima descendere ad
infernum qm reducere in celum. capt. xx.

Demon quidam dum hominem a se ob
sessum horribiliter torqueret et di
versis pnis eius garriendo diversa
respondet: dictum est ei a quodam ex circu
stantibz. Dic diabole. Si posses ad
gloriam in qua fuisti reduci: quid velles
pter hoc laboris sustinere: Respondit ille.
Si hoc esset in meo arbitrio. malle cum
una anima decepta descendere in infernum.
quam reduci in celum. Mirantibz om
nibz cur ita diceret: iterum hoc verbum
respondit. Quid de hoc miramini:
Tanta est malicia mea. et tam obsti
natus sum in illa: ut no possim aliqd
velle boni. Iste verbo alterius cuiusdam
demonis sermo no concordat. de alio
demone qui contria dicebat. cap. xx.

In ecclesia beti Petri in colonia. cum fe
mina qdam a demone obsessa mise
rabiliter tormentaret: contigit ut a
lia obsessa superueniret. Mox una con
altera cepit insurgere: clamoribz et con

tumeliis sic se mulier affice: ut omis mi
rarem. Demon demoni dicebat. Miser:
ut qd cosenaendo lucifero. sic de gloria
eterna ruim? Id qd alter rndit. Nre
frastr? Cumq ille ad huc osi penitudis
uerbi pferret: alter subiunxit. Tace
penitencia ista nimis est sera. redire no
poteris. Vides quiam sit in illis obstina
cia: Idem spe malignus de reditu ad glo
riam sicut supior interrogatus: uerbi
sermoni eius ualde contrarii. audiete me
respondit. Si esset ingt columpna fer
rea et ignita rasoris et cultellis acu
tissimis armata. a terra usq ad celu
erecta: usq ad diem iudicij eca si cur
rem ualere in qua pari possem. me p
illam trahe uellem. nuc ascendendo nuc
descendendo: dumodo redire possem ad
gliam in qua fui. Mo Quid est qd ta
contraria sentiit? Mo. Demon supior
scens possione sibi fratri prius impos
sibilem. malicia sua ostendit: istr quoti
dni pdidit. uerbis quibi ualuit decla
rauit. Mo Timent ne demones pena
sibi parta? Mo Sentiit et timent. Ipsi
est qd omes eroresimi qui ad illor ne
quicia euertandi sunt: p igne et ex
tremi iudicii concludunter. Quam
pari sint ad nocendu hominibi: aliis ti
bi ostendi exemplis. de demone qui co
fessus e se etiam intrasse eo q sibi tradita

Qdam alias fuisse a mario. capi. ci.
noster anno preterito in nocte sal
uatoris iuxta aquis grani missa cele
bratur: finita missa oblata e mulier
obsessa. Sup cui caput ci legisset leo
nis euangelium de ascensione dni. et ad
illa uerba sup egros manus ponet.
et bene habebit. manu capiti ei im
posuisset: demon uoce emisit tam hor
ribilem. ut omes terreremur. Adiuratus
ut exiret: respondit. Nondu uenit alii
simus. Interrogatus quomo intrasset:
nec ipe respondit. nec mulieri respondere
permisit. Postea cofessa e ad uoce mari
ti sui in comocione animi sui dicens.
Vade dyabolo: qd intrare illu sensert
per auriculam. Erat autem eadem femina
de aquensi prouincia: et satis nota. De

puero que dyabolo mansit cu ei pater dicit
homo quidam uade dyabolo. ca. xij
ratus sicut audiuit a quodam alter:
dixit filio suo. Vade dyabolo. Quem
mox dyabolus rapuit: et usq comp
ruit. Mo Quid est qd filius puniti
est ob pena pris: cu scriptura dicat. fi
lius no portabit iniquitate pris. Mo.
Vade que de supdcta muliere diximus: et hic
dico. Istu fieri permisit ds pter exem
plum: ut dum uiaiundi in uerbione
uoris. marii audierit cruciatus cor
dis: et in raptu filij pris dolores. animi
sui furore cohibeant: et a shuiloquio
linguas coprescant. Mo Placet qd di
cis. Mo Qui demones esse dubitat.
energuminos esse intendat. qa du pr
illorii ora dyabolus loquit. et i corpo
ra crudeliter deruchat: manifesti p
senae sue indicii illis demonstrat. Mo.
Verum diceres: si no esset ibi simulacio.
Mo Obsessos fuisse sepe pdit euange
lium: pdiunt et actus apl'or: et i mul
tis locis uide ul' passiones sorii. Qd
autem quidam pter questu se obsessos si
mulant no nego: qd uero in quibdam
nulla sit ficto. subiecto plubitur ex
emplo. De obsessa que duxit dyabolu
ligatu triu libris canonis. Capi. iii

Retulit michi Gerardus ꝓpositus
Ypleysensis · mulierē obsessā mi-
ris bene notū: sigeberg uenisse ꝓxīa cu
randis · Que cū in oratorio sū mychae
lis archangli de diuisis interrogaret: ꝑ
inaderet mencio de lucifero apud infe
ros ligato: respondit p os eius dyabo
lus · Heulo: quibz catenis puniens
magistrū meū ligatū in iferno: Ferre
is: Sequaq; Tria uerba posita sūt i
silencio misse: quibz ligatus est · Ref
rembz quibzdā ex fribus · Que sūt illa
tria uerba: Dicē noluit · ul' potius au
sa nō fuit: sed aut · Afferre michi libruū:
et ego uobis ostendā illa · Allatus ē et
iter missalis: et clausus porrectus · Q;
illa aperiens · ꝓmo ictu canonē inuenit
et digitū ponens sup illū locū · per ipsū
et cū ipso · et in ipso · in quibz memoria
fit sūme trinitatis: aut · Ecce ista sunt
tria illa uerba: quibz ligatus ē magr
meus · Hoc audientes et mōachis plu
res qui aderant: scientes mulierē illu
minatā esse · edificati sūt ualde: uim ū
bonum intelligentes · O pater cū et
cum filio · et in spū sō · quoz opa i di
uisa sunt: fortis ille ligatus est · et ua
sa eius direpta · De obsessa q̄ i insula sū
Nycholai prodidit reliquias. Ca. cxiii.

A festo omniū sōrum hoc anno cum
essem cū priore meo i insula sū nycho
lai que uulgo Stupa dicitur · et ē mōste
rium sāmonialiū: uidimus ibi puellā
anne aduentū nrūm obsessam · sed tūc
tam bnficio reliquiar quā sororū ora
cōnibz liberatā · De qua nobis retulit
eiusdē cenobij mgrā · femina religiosa:
qd die quadā dū crudeliē ab inimico spi
ritu deriperetur · uolens quidā clericus
honestus illū ꝓbare: sacerdotū spinar
dominice corone de tabula aurea ca
nesente tollens · et manu clausa su
per caput obsesse tenēs · maximos et
clamores exercuit · Cui cū diceret ar
cūstantes · causā furoris et ignorantes:
qd clamas dyabole · qd uales: Respō
dit · Hoc qd fuit in capite altissimi · ca
put meū deprimit et pungit: et dic
tis michi quid clamas: Et edificati
sūt ualde circūstantes · maxime soro
res: duplicis rei ualentes uerū experi
mentū · uidelicet qd spine esset uere:
et qd femina esset uehementer obsessa a
demone · Qd si minus hec duo ē suf
ficiūt exempla · recordure triū illorū
demoniorū · in capto ꝓmo et scō ac
tercio · distinctois tertie · Quomō de
mones sint in hōibus. Capm. xv

Quum de hiis michi satisfecū sūt: est ad huc qd me mouet ·
Quidā asserūt dēmones nō esse i hoī
bus sed extra: eo qd castrū nō intus
sed extra dicit obsidere · Alij cōtrariū
sentiūt: intentes ūbis saluatoris
dicentis · Exi ab eo spūs iūmunde ·
Non ꝓprie dicit exire: nisi qd int
est · Verū tamē uerū dicūt · sēdm a
liqd: saltē qd in homine possit esse
et nō ē · Non pt esse dyabolus in
anima humana · sēdm qd gunna
dius in distinctione ecclasticorū dog
matū diffinuit dicēs · Demonē per
incrgiam · id est operacionē nō creādi
substancialē illabi aiē · sed applicā
one et oppressione uniri · Illabi auē
mem illi soli possibile ē · qui creauit:
qui natura subsistens in corpus · et
pibilis ē sic fiatur · Mentem hois

iuxta substanciam nichil implere potest.
nisi creatur trinitas. Ad Quid ergo
est qd dyabls dicit cor hois intrare: tep
tare vel inuitare? Ad Non aliter in
trat vel impler vel inuitat: nisi qd ani
mam decipiendo i affectu malitie trahit.
Et hec est differencia inter aduentu spc
sci et spus maligni qd ille pre dicitur
illabi: iste inuitari. Spus scis cristens
unus in alia creatrice p essenciam ⁊ po
tenciam et sapienciam: quasi de pre illabi
tur p gram. Spus uero maligni cui
cecia sit ut dicit est p substanciam: ma
la suggerendo et uias mente afficiendo
qi sagitta sua inuitat malicia. Isti ha
bes inuissiones p angelos malos. Hic
est qd homo post aduentu spc sci plus
et forcius potest diligere bonu quam ante
diuerit malu: qsi de remoto inuissii. Cu
dyabls dicit esse in homine: no intelli
gendu est de alia si de corpe: qia i cocupi
tabiu eius et i uiscerib: ubi sterora co
tinent. et ipe esse pt. Ad Satis expe
dimus sii de questione hac: sed quero
si ad huc alique uie sunt alie qbus de
mones homib: soleant noce. Monac
Habent demones mille artes: et qbus
quatuor tibi pandu. Quibusda nocet
falsa pmittendo: alis nocet p suos
ministros in fide subruendo: nonnullis
nocet in corpe eos ledendo: aliud qd
periculosius e in pecunis ocidendo. Ista
omnia dei fiunt iudicio: et de singulis
tibi subiungu exempla. De conuiso
capensi qi profissione episcopatus de
Nampo ceptus suspensus est. xvi.
domo ordinis asterciensis. que sita e
in epatu coloniensi. fuit quidam a quo
dam sacerdote ordinis nri. hominem

dico quie res non latuit. conuersus qdi
fuit. qui a monachis cui quib: loquebat.
in tantu litras didicerat. tm ut terni
legere posset. Iniuno occasione illec
tus et deceptus. libellos sibi ad hoc
ydoneos occulte fecit conscribi: cepit
in uico pretiatis delectari. Cuiq: eius
modi studiu eide conuerso
phiberet. amore discendi
apostasiam incurrit: modicu tamie pp
ter eade pfecit. Deinde ad monasteriu
penitencia ductus rediens. et hoc usq
terno actatis. nuc ad scolas secula
res ercundo. nuc reuertendo. dyabolo
copiosam in se pbuit materia decepi
endi. Similiter enim illi appres i spe
cie angeli. aut. Disce forcitter. qia futu
ru est. et a deo diffinitu. ut hallerstad
densis fias epus. Stultus ille dyabli
dolos no obseruans: sibi in se am
qui tenouada fore miracula. Qd plu
ra? Die quada seductor conuersu se in
gerens: clara uoce et hylari fuge di
cebat. Hodie epe hallerstadensis defu
ctus est: festina uenire ad ciuitatem
cui a deo antistes donatus es. Ipsius
enim consiliu mutari no pt. Statim
miser de monasterio silenter exiens. nac
te eadem in domo cuidam honesto sacer
dotis. iuxta oppidu ranchense hospi
tatus e. Vt autem gloriose ad sede sua
ueniret: nocte ante luce surgens. equu
hospitis ualde bonu strauit. cappa
eius sde induit: ascendit et abiit. Ma
ne familia domus dampno cognito
apostata inseques appendit: a qua
ad iudicium seculare cum furto tractus.
et p sentencia dampnatus. no ut ceteri
ut epus. sed sicut fur patibulu ascendit.

Ijdes ad quē finē p̃missio d̃ꝰ alvoli tr̃
dicit: Alui cōmisū et si nō tam mā
feste: nō minus tamē pcaulose decepit.

de diuerso qui uocē cuculi decepti ap̃ol
narrauit nobis casia mortis ē. xviij.

Anno p̃terito bēe memorie the
obaldus abbas elerbacēsis: qd̃ quidā
cōuersus cū uesco quo tendēt: et auē
que cuculus dicit: a uoce nomē habēs
crebrius cantantē audiret: uices iter
rupcōis enumerauit: et uiginti duas
uicies casū p̃ omne accipies: pro
annis tondē uices casū sibi cōputauit.
Ꝗ ita ꝗ: certe uiginti duobz ānis
ad hūc uiuā. Ijt qd̃ tanto tempore mor
tificem me in ordine: Redeo ad sclm:
et seculo dedicus: uiginti annis finar
delicis eius: duobz annis qui sup sūt
penitebo. Hanc dubiū: quin d̃ꝰ abls
qui sup̃dictū cōuersū ut epc̃ fieret ad
credendū induxerat: apto sermone: et
hūc suaserit: ut tali augurio fidē ad
hiberet occulta suggestione. Sed dis
quiangurium odit: aliū qm̃ ille ordina
uerat disposuit. Nam duos ēs penitē
ce deputauāt annos: cū in seculo ui
uere p̃misit: et ānos uiginti delicis
ordinatos: iusto suo iudicio sūtraxit.
Ecce ales sūt p̃missiones d̃ꝰ alvolice. Qd̃
autē nōnullos ymmo plurimos p̃mi
nistros suos in fide subuertit: sequē
ta declarabunt. de duobz hereticis q̃
apud brixiam miraculis fantasticis
multos deceptis ibid̃ cristi sūt. xviij.

Duo homines nō mente sed habitu
simplices: nō oues sed lupi rapa
ces brixiam uenerūt: summā simula
tes religiositatē. Erant autē pallidi: ꝛ
macilenti: nudis pedibz uiridēs. et
cotidie ieiunantes: matutinis sollēpni
bus ecclie maiorib̃z nulla nocte deficēt.
nec aliqd̃ ab aliquo preter uicti tem
pus receperūt. Cumq̃ talis ꝓpositi tot
ius ꝓpli in se p̃uocasset affectū: tūc p̃mū
ceperūt latens uirus euomē: et nouas
atq̃ inauditas hereses rudibz p̃dica
re. Vt autē eor doctrine ꝓpls crederet.
farinā in p̃uinciā arbitrari iusserūt:
et sine uestigij impressione sup illā de
ambulauerūt. Similiē sup aquas gra
dientes nō poterant mergi: tugurio
cēā sup se facientes incendi: postq̃ in
cineē sūt redacti: egressi sūt illesi. Pr̃
hec diuerūt turbis. Si nō credis ue
bis meis: credite miraculis. Audiens
talia epp̃us et clerus: turbatū sē ualde.
Et cū eis uellēt resistere: hereticos et
deceptores: d̃ꝰ alvoli q̃ ministros illos
affirmantes: uix euaserūt: ut nō a po
pulo lapidarentur. Erat etiā idē epc̃ uir
bonus et litteratus: atq̃ de mā puin
cia natus. Bene illū nouit senex mō
chus nr̃: qui michi ista retulit: et qui
eodē tempore in dei ciuitate fuit. Ijdes
epp̃us nichil se uerbis ꝓficere: et p̃ ministros
d̃ꝰ abli ꝓplm sibi cōmissū in fide subuerti:
clericū quendā sibi notū: et in nigromā
cia peritissimū: ad se uocans ait. Sic et
sic p̃ tales homines actū est in ciuitate
mea. Rogo te ut inuestiges a d̃ꝰ alvolo
p̃ arte tua qui sint unde ueniāt: ul' qua
uirtute tanta ac stupenda operentur
miracula. Impossibile ē enim ut signa
faciant uirtute diuina: quor doctri
na deo uiuis est contraria. Dicente cle
rico: dūc diu est: qd̃ arte hūc tenun
cianī. Respondit epc̃: Bene cernis q̃
tum arter. Ijsi oportebit me doctrine

illorũ consentire: uel a plo lapidari.
Iniungo ergo tibi in remissione omũ
peccatorum tuorũ: ut michi in hac pte
acquiescas. Ordiens clericus epũ. dy
abolum uocauit: causa sue uocationis
satisfacturus respondit. Pentet me recess
isse a te. Et quia de cetero magis obse
quiosus tibi esse desidero quã fuerim:
rogo ut dicas michi. qui sunt hõmes
isti. que doctrina eorũ: ut qua uirtute
tanta operentur mirabilia. Respondit
dyabolus. Isti sunt et a me missi: a que
in ore illorũ posui. illa pdicant. Rũdit
clericus. Quid est qd ledi possunt. nec
in aquis mergi. neq; igne cõburi. Res
pondit iterũ demon. Cyrographa mea
in quibus hominia mea ab eis fuerũt. sunt cõ
scripta. sub ascellis suis. inter pellem
et carnem consuti cõseruant: quorũ be
neficio talia operantur: nec ab aliquo
ledi poterũt. Tunc clericus. Quid si ab
eis tollerentur. Respondit. Tunc infirmi
essent sicut ceteri homines. Audiens ista
clericus: regraciabat demoni dicens. Iso
do recede: et ci uocatus filius a me. iterũ
uenias. Reuersus ad epũ: hec ei per
ordinem retulit. Qui magno reple
tus gaudio: totius ciuitatis plm in lo
cum ad hoc ydoneũ cõuocauit dicens.
Ego pastor uester sũ: uos oues. Si ho
mines isti ut dicitis doctrina sua signis
cõfirmãt. uolo illos uobiscũ imitari.
sin autẽ. dignũ est ut illis primitus uo
ad fidem patrũ uorũ mecũ penitẽtes
reuertamũ. Respondit plus. Nos plu
ra ab eis signa uidimus. Quibus epũ
Sed ego illa nõ uidi. Qd multa. Pla
cuit plo consiliũ: uocati sũt heretici:
affuit epũs: accensus est focus in me
dio ciuitatis. Prius tamẽ quã intra
rent: ad epũm secreto uocati sũt. Quibus
ipse ait. Volo uidere si aliqua carta uos
habeatis maleficia. Quo audito mor
exspoliantes se. cũ magna securitate
dixerũt. Quaerite diligenter. tam in cor
poribus quã in uestimentis nris. Ipsi
ues uero sicut ab epo fuerat pmoniti.
brachia ci s leuantes. et sub ascellis
cicatrices obductas notantes. cultel
lis illas ruperũt: cartulas insutas i
de extrahentes. Quibus acceptis epus
cũ heretico ad plm exiens: fo silen
cio clamauit ualide. Modo ipse uest
ingrediatur ignẽ: et si lesi nõ fuerit ar
dam eis. Miseris trepidantibus et dicen
tibus. modo nõ possumus intrare: epo re
cedente. malicia eorũ detecta est plo:
et ostensa cyrographa. Tunc uniuer
si furẽtes. dyabolo ministros cũ dya
bolo in ignibus eternis cruciandos. in
ignẽ ipsorũ precipitauerũt: sicq; pdicta
tam et epi industria. heresis inuales
cens est extincta. et plebs seducta amp
corruptam: p penitentiã mundata.

De hereticis colonie cõbustis. Capt xx.

Circa illa tempora sub archiepo Ser
naldo. colonie plures heretici fu
rũt cõprehensi: qui a litteratis uiris ex
aminati et uicti. p iudicio secular
dampnati sũt. Dati uero sentẽtiae. cum
ducendi essent ad ignẽ: unus illorũ
arnoldus nomine. quem ceteri magistrũ
suũ fatebantur. sicut narrauerũt qui
interfuerũt: pmũ et pcipue cũ aqua
sibi dari petiuit. Quibusdã uolentibus
ut hoc fieret uiri prudentes dissua
serũt. dicentes. Aliquid hic fieri poss
opr dyabolicũ: qd infirmis cert i sum

dalum et in ruinam. Mo Muros qd
de pane et de aqua facere voluerit?
Mo Sicut comico et verbis cuidam
alterius heretici. qui ante hoc triennium
a rege hispanie comprehensus est et co
bustus. sacrilegium ex eis fieri volebat
communione. ut suis vitiatis fieret ad
eternam dampnationem. Nam quidam
abbas hispanus. ordinis nri p nos mi
sicus. qui epm et ecclarum plantis eiusdem
heretici errores damnavit. cui dirisse re
ferebat. qd rusticus quibus in mensa
sua. et de pane suo quo vescerer. conficere
re posset corpus xpi. Erat enim idem ma
ledictus. frater ferrarius. Mo Quid
ergo actum e de hereticis coloniensibus?
Mo Ducti sunt extra civitatem. et vix
mamiterium videorum simul in ignem
missi. Qui cum forte ardere. multis
videntibus et audientibus arnoldus semi
ustis discipulorum capitibus manum im
ponens. ait. Constantes estote in fide vest
ra. qa hodie erimus cum laurencio. cum
tamen nimis discordaret a fide laurem
cij. Cum esset inter eos virgo speciosa
sed heretica. et quordam compassione
ab igne subtracta. permiserunt qa ut
cum viro maneret. vel si hoc magis
placet in monasterio virginum loqueretur.
cui verbotenus consensisse. ita extinctis
hereticis. teneebrosis se dixit. Dicite mi.
ubi vicer seductor ille. Cum ei demos
trasset magistrum arnoldum. ex manibus
illorum elapsa. fuge vestre tecta. sup ex
tinctum corpus ruit. et cum illo in infernum
primo arsura descendit. De heresi wol
dosiana in civitate metensi. Ca. xx

Paucis annis elapsis sub epo
pertramino. viro valde litterato.
orta est heresis valdosiana in civitate
metensi. hoc modo. Cum idem antistes
in festivitate quadam plo in ecclam pdi
casset. duos homines ministros diya
boli. in turba sancte conspicatus. ait. Ut
deo inter nos nuncios diyaboli. Ecce
illi sunt. digito eos ostendens. qui me
psente in monte pessulano pter he
reses dampnati sunt et execti. Q epo
diversis respondentes. Psalentes i comu
nitate suo scolarem qui more canino
contra eum latrabat. iniuriis eum lasce
ssens. Egressi vo de ecclia. ministri
ne pplo armis se congregantes. errores
suos illis pdicaverunt. Quibus cum
quidam ex clericis diceret. vos divi
nome aplis dicit. Quomodo pdica
bunt nisi mittantur. volumus sa
re quis vos miserit huc pdicare.
Respondet illi. Spiritus. Non enim
poterat illis epus unum inferre pter
quosdam potentes civitatis. qui eos in
odium epi fovebant. eo qd quendam
usurarium defuncti pro cognatum de
atrio ecclie ejecerat. Revera missi
fuerant a spu erroris. p quos ora he
reses valdosiane. ab uno cor sic dic
te. in eade civitate sunt seminate. et
vedum prorsus extincte. Mo Ideo
qd tot hodie heretici sunt in ecclia.
Mo Hoc furor et malicia fecit dy
aboli. De heresi albiensium. cap. xxi

Temporibus Innocencij pape pde
cessoris hui. qui nunc pontifi
cem tenet honoris. durante adhuc sas
mate qd erat inter philippum et ot
tonem reges romanorum. dyaboli iun
dia heresis albiensium cepit pul
lulare. vel ut verius dicam matures

cere. Cuius uires erant tam uaide:
ut omne triticũ fidei gentis illius
uersum uideretur in loliũ erroris.
Missi sũt abbates ordinis mei. cum
quibusdã epis. qui zizania rastro
catholice predicationis eradicarẽt.
Sed obsistente hoĩe inimico qui illa
seminauerat. modicũ illi profece
rũt. Mo. Quis fuit error illorum:
Mo Quedã heresiarche eorũ colle
gerant puncta et dogmate mani
chei. quedã et erroribus que imperi
archon scripsisse fertur origenes.
plurima etiã que de suo corde finxe
rant. adiicientes. Duo credunt cũ
manicheo principia: deum bonũ.
et deum malũ: id est diabolũ quẽ
dicũt omnia creare corpora. sicut deũ
bonũ omnes creare animas. Nou
Moyses et corpora et aiãs cõfirmat
deũ creasse dicens. Formauit deus
hominẽ. id est corpus de limo terre:
et inspirauit in faciem eius spira
culum uite. id est animam. Mon.
Si moysen et prophetas reuperet:
heretici non essent. Corporũ resur
rectionẽ negant: quidqd bñficii
mortuis a uiuis impenditur arri
dent: nec ad ecclesias uel in eis orare.
nichil dicũt prodesse. In hys deteri
ores sunt iudeis et paganis: quia
illa credũt. Baptismũ abiecerunt.
sacramentũ corporis et sanguinis ẽpi
blasphemãt. Mon. Vt quid tantas
a fidelibus persecutiones sustinet:
si nichil et hoc in futuro retribuci
onis exspectant: Mo. Gloriã spẽ
dicũt se exspectare. Quidã supra
dictorũ abbatũ monachus cerniẽs
quẽdam militẽ in equo sedentẽ loq
cũ arratore suo: hereticũ illũ estimãs
sicut fuit. propius accedens ait. Di
cite michi probe iur. cuius est ager
iste: Respondente illo. meus est: sub
iecit. Et quid de fructu illius facis:
Ego inquit et familia mea de eo ui
uimus: aliquid etiam erogo pau
peribus. Dicente monacho. quid
boni speratis de elemosina illa: Res
pondit miles hoc uerbũ. Vt spũs
meus gloriose pergat post mortẽ.
Tunc monachus. Quo pergit: Ait
miles. Sedũ meritũ suũ. Si bene
uiuit. et hoc apud deũ meruit. eriãs
de corpore meo. intrabit corpus ali
cuius futuri principis. siue regis.
siue alterius cuiuslibet illustris pso
ne. in quo delectetur. Si autem male:
corpus miseri pauperis in quo
tribuletur. Credidit stultus sicut
et ceteri albienses: q aia sedũ me
ritũ per diuersa transeat corpora.
etiã animaliũ atq serpentiũ. Mo
Seda heresis. Mo. In tantũ enim albi
siũ error ualuit. ut breui interual
lo temporis infecerit usq ad mille
ciuitates: et si nõ fuisset gladius fide
liũ repressus. puto q totam europã
corrupisset. Anno dñi millesimo
c.x. predicata est crux contra albi
ses. in tota almãnia et francia. et
ascenderũt contra eos anno sequẽti
de almãnia. lupoldus dux austrie:
adolphus comes de mõte. wilhelmus
comes iuliacensis: et alij multi di
uerse conditionis atq dignitatis.
Simile actũ est in francia. normã
nia. atq pictauia. Horum omniũ

predicator et caput erat arnoldus
abbas cisterciensis: postea archiepis
narbonensis. Venientes ad ciuitatem
magnam que biders uocatur. in qua
plus quam centum milia hominum fuisse
dicebantur. obsederunt illam. In quo
rum aspectu heretici sup uolumen sacri
euangelij mingentes. de muro il
lud contra xpianos proiecerunt: et
sagittis post illud missis. clamauie
runt. Ecce lex uestra miseri. Xpe uero e
uangelij sator. iniuriam sibi illatam
non reliquit multam. Nam quidam
satellites zelo fidei accensi. leonibus
similes. exemplo illorum de quibus le
gitur in libro machabeorum: scalis
appositis. muros intrepide ascende
runt. hereticisq; diuinitus territis
et declinantibus. sequentibus portas
aperientes. ciuitatem obtinuerunt.
Cognoscentes et confessionibz illoz
catholicos cum hereticis esse pmixtos:
dixerunt abbati. Quid faciemus do
mine? Non possumus discernere
inter bonos et malos. Timens
abbas quam reliquit. ne tamen timore
mortis se catholicos simularent. et
post xporum abcessum iterum ad pfidiam
redirent: ferunt dixisse. Cedite eos.
Nouit enim dns qui sunt eius. Sicq;
innumerabiles occisi sunt in ciuitate illa
Aliam iniqem ciuitatem magnam.
a re pulchra uallem uocatam. que sita
est uicta tholosam: uiriute diuina
obtinuerunt. In qua populo exami
nato. cum omnes promiserent se uel
le redire ad fidem. quadringenti cum
quaginta in sua pmania induxerunt
a diabolo pmanserunt. et quibus
quadringentis combusti sunt igne.
ceteri patibulis appensi. Idem actum
est in ceteris ciuitatibus atq; castel
lis: miseris se ultro mortibus inge
rentibus. Tholosani uero arrati
omnem promiserunt satisfactionem:
sed ut postea patuit in dolo. Nam
perfidus comes sti egidij princeps
et caput omnium hereticorum. omnibz
sibi in consilio lateranensi abiudica
tis. feodis uidelicet et allodijs. ciui
tatibus et castris. et ex maxima pte
a comite simone de fort monte uiro
catholico. iure belli occupatis. in tho
losam se transtulit: de qua usq; ho
die fideles uexare et expugnare non
cessat. Et sicut hoc anno dns conrad
epc portuensis et cardinalis. cum
albiensis missus legatus. scripsit
capitulo cisterciensi. quidam ex potentib
tholosane ciuitatis quiddam tam
horrendum in odium xpi. et ad confusi
onem nre fidei egit: ut eam ipsos xpi
inimicos mouere merito debeat.
Iuxta altare maioris ecclesie. uentre
suum pucgauit. et palla altaris ipsa
inmundicias detersit. Ceteri uero fu
rore adiacentes. sortem super
sacrum altare posuerunt: in conspec
tu fuit eo ibi abutentes. Postea
ipsam sacram ymaginem detrahen
tes. brachia et presciderunt: multo
militibz herodis deteriores. qui mon
tem ne eius crura frangerentur pe
pererunt. Nou Quis non stupeat
ad tantam patientiam dei? Non
Altissimus est enim paciens redditor.

Qui damiatanos post victoriam
eo q̃ crucifixi collo fune alligato. p
plateas illius traxerũt. in collo et in
gutture tam miserabiliter punitur:
puto quia has blasphemias minu
me dissimulabit. Albienses aũt
uentret contra eos exercitus dñi
ut supradictũ est: intra. xl. come
litũ regem de marroch in auxiliũ
sibi mutauerãt. Qui de affrica ĩ
hispanias cũ tam innumerabili mul
titudine uenit: ut totã europã
se obtinere posse speraret. Man
dauit etiam innocentio pape. qa
equos suos in porticu ecclesie bti
petri deberet stabulare. et sup illã
uexillũ suũ figere. Quod et pte imple
tũ est: et si secus quã pte cogitaue
rat. et quia deus frangit omẽ superbũ:
eodẽ tempe scilicet anno gre. m̃. cc.
xl. xvij. kal' augusti. de exercitu
eius. seraginta milia pugnatorum
ceciderũt. Ipse uero in sibiliam se
transferens: et dolore mortuus est.
Cuius uexillũ principale in bello
captũ innocentio est transmissũ: et ĩ
ecclesia predicta ad xpi gloriam exce
tũ. Hec de albiensibus dicta sint. Nota
Si fuissent inter hoies istos uari lite
rati. forte nõ tantũ errassent. Non.
Literati cũ errare inceperũt: etiã illi
terati instinctu diabolico. plus et gr̃
uius deciperũt. De heretics parisiis
Eodem eustis. Capl'm. xxij.
Eo tempe quo manifestate sũt heres
albiensiũ. in parisiensi ciuitate fons
fons totius scientie. et puteus diuar
scripturarũ: auribus dã [illegible]

persuasio diabolica puerũ instilla
uit intellectum. Quorũ noia sunt
hec. Magister wilhelmus picauiẽ
sis subdyaconus: qui legerat pisius
de artibus. et tribus ãnis studuerat
in theologia. Bernhardus subdya
conus. wilhelmus auriffer. prophem
eorũ. Stephanus sacerdos de cella. ste
phanus sacerdos de uetori curbuel.
Johãnes sacerdos de vnetuis. Isti oes
in theologia studuerãt: excepto bern
hardo. Oudo spãlis clericus magistri
emeldis sacerdotis: qui fere decẽ ãnis
in theologia studuerat. Amandus
acolitus. et odo dyaconus. magister
garinus qui cõuentauerat pisius
de artibus: et hic sacerdos audierat
theologiã a magistro stephano ar
chiepo cantuariense. vlricus sacdos
de lucri. qui seragenarius studuerat
in theologia. tempe multo. Petrus de
sõ clodowaldo. sacerdos et seragena
rius: qui etiã audierat theologiam.
Stephanus dyaconus de uetori cur
buelo. Isti instinctu diabolo heresis
multas et maximas excogitauerãt.
et iam in plurimis locis disseminaue
rant. Nota Quae fuerũt capitula.
in quibus uiri scientia et etate tam
magni errare potuerũt. Non Di
cebant non aliter esse corpus xpi ĩ
pane altaris. qm̃ in alio pane. et m̃
liberare sicq̃ dñi locutũ fuisse ĩ oui
dio sicut in augustino. Negabant
resurrectionẽ corporũ. dicentes ni
chil esse paradisũ. neq; infernũ. sed
qui habebat cognitionẽ dei in se. qm̃
ipse habebat habebat in se paradisũ:

qui uero pecm̃ mortale habebat ſer
mũ in ſe ſicut dentem putridũ in ore.
Altaria ſanctis ſtatui. et ſacras yma
gines thuricaui. ydolatriã eſſe dice
bant: eos qui oſſa mrũm deoſculã
bantur ſubſannabant. Maxima
eaã blaſphemiã auſi ſũt dicere in
ſpm̃ ſcm̃: a quo omnis mũdicia ẽ
et ſanctitas. Si aliquis in ſpũ ſcũ ẽ.
aiebant. et facit fornicationẽ. a ali
qua alia pollutione polluatur. nõ
eſt ei pecm̃: quia ille ſpꝰ qui eſt deus
ſimo ſeparatus a carne. nõ poteſt pec
care. et homo qui nichil eſt non pũ
pecare. ſ̃d dm̃ ille ſpꝰ qui eſt deus eſt
in eo. Ille operatur omnia in omnibz.
Vnde concedebant. q̃ vnuſquiſqz
eorũ eſſet xpꝰ. et ſpꝰ ſcꝰ. Impletũ
eſt in eis. quod dicitur in euãge
lio. Surgent pſeudo xpi. et pſeudo
prophete. ꝛ cetera. Habebant etiam
miſerrimi illi augumẽta ſua mulle
proſitis ualoris: quibz ſuos errores
confirmare niitebantur. Quorum
perfidia hoc ordine detecta eſt. Pdcꝰ
wilhelmus aurifaber. uenit ad ma
giſtrũ rudolphũ de naumuricio. di
cens ſe miſſũ a dm̃o: et hos infidelita
tis aruaulos et propoſuit. Pater ſũ
quibuſdam formis operatus eſt in
ueti teſtamento. ſcilicet legalibus.
filius ſimiliter ſub quibuſdã formis
ut in ſacramento altaris: et baptiſ
mi et alijs. Sicut ceciderũt forme le
gales in pmo xpi aduẽtu. ita nũc
cadent omnes forme. quibz filius o
pertinis eſt. et ceſſabũt ſacramenta:
quia pſona ſpꝰ ſcꝰ clare ſe mãifeſta
bit in quibz inhabitabitur. et principa
liter p uiros ſeptem loquetur. quor
ũmus iſte wilhelmus erat. Hec et a
lia multa que nephas ſũt ſcribere
narrauerũt. Que omnia magiſter
rudolphus epꝰ pariſienſi patefecit.
Quo audito epꝰ. per prouincias p
ces miſit: eo q̃ nõ eẽnt in ciuitate.
Qui cũ eẽnt in cuſtodia epi. cõgrega
uſunt ad examinationẽ uicinor
epi. et mgri theologi: propõita ſũt
eis ꝑdicta capla. ꝗ quidã ex eis ĩ pre
ſencia omñ protestabantur. Tandẽ
audita puerilitate. conſilio epoũ. et
theologorũ ducti ſunt in campũ. et
coram omni populo degradati: et in
aduentu regis aduſti. Cũ autẽ du
cerentur ad tormenta. tanta erora
eſt aeris inclemencia: ut nemo du
bitaret q̃ ab eis aer fuiſſet com
tatus. a quibus tantus error mo
rientibz fuerat perſuaſus. In ipa
nocte is qui inter eos pior habe
batur. ad oſtiũ cuiuſdam incluſe
pulſans. ſcio ſuũ errorem cõfeſſus
eſt: aſſerens ſe magnũ hoſpitem
eſſe in inferno. et eternis tormentis
deputatũ. Eodem tpe preceptum eſt
pariſius. ne quis infra triẽnũ legẽt
libros naturales. Libri mgri dauid.
et libri gallice de theologia perpetuo
damnati ſũt et cruſti. Sic q̃z dei gẽ
tia hereſis ſuiuſa eſt. de hẽtico apud
trecas cruſto qui ſe dicebat eſſe ſpiri
tum ſanctũ. ca. xxiii.

Qui ſunt duo ãni elapſi q̃ quidã diabolo
pleniis. apud trecas ſe eſſe ſpm̃ ſcm̃
publice predicabat. Cuius inſaniã

populi non sufferentes in crate posuerunt: et copioso igne circumposito in carbones redegerunt. Mo. Puto uitam illorum multum execrabilem esse. sicut tam feda est doctrina. Mo. Vt amplius detestetis hereticorum sectas: unum tibi de illorum uita subiungam exemplum.

De hereticis ueronensibus. Capitulum xxiiii.

Tempore Friderici imperatoris. cum Lucius papa fecisset uerone ciuitate lombardie morari. multis cum ecclesiarum prelatis. quin regum principibus ibidem congregatis: et esset ibi godescalcus monachus noster. tunc maioris ecclesie in colonia canonicus. cum fratre suo euerhardo canonico sancti gereonis: hospites illorum pene singulis noctibus. cum uxore et filia de domo propria exissus est. Quod cum considerasset euerhardus: interrogauit nescio quem illorum quo iret uel quid ageret. Cum eum responsum esset. ueni et uide. seruus est illos in domum quandam subterraneam: amplam satis. in qua multos ex utroque sexu congregatos. quidam hereseiarches sermonem blasphemiis plenum cunctis tacentibus fecit: per quem uitam et mores illorum instituit. Deinde extincta candela. unusquisque primam sibi sumsit: nullam habentes differentiam inter legitimam et absolutam: inter uiduam et uirginem: inter dominam et ancillam: et quod horribilius erat inter sororem et filiam. Euerhardus uero hec uidens. utpote iuuenis luxuriosus atque iratus: simulans se discipulum: hospitis sue filie uel alicui ambiebat puelle in sermone se contulit: cui qua extincta candela percussit. Cumque hoc actrassset pene animum dimidium: magister cunctis audientibus ait. Iuuenis iste tam studiose frequentat auditorium nostrum: cito abilis erit ad docendum alios. Hoc uerbo audito: amplius non intrauit. Et sicut michi retulit predictus godeschalcus: cum illum de hoc arguerem. respondit. Satis stare. non me frequentare conuentiacula hereticorum propter hereses: sed propter puellas. Ecce talis est uita et ler hereticorum. Flet mecum. Quia non credunt resurrectionem uel gehennam. siue penam malorum: spume enim transire putant. sicumque agunt. Mo. Audiui quod multa heretica sint in lombardia. Mo. Hoc mecum non est: habent enim suos magistros in diuersis ciuitatibus. apte legentes: et sacram paginam peuerse exponentes.

De heretico qui dyabolum dicebat esse principem huius mundi eo quod mundum creasset. Capitulum xxv.

In tempore quo otto rex profectus est romam coronandum imperatorem. et issent cum eo iohannes episcopus cameracensis. henricus scolasticus sancti gereonis. magister hermannus canonicus bunensis: simul magistri suis scolas cuiusdam hereseiarche. Ioannes quem tunc legerat is erat. Iam uidimus mundi uenit. Iam princeps huius mundi eiicietur foras. Quem locum glosauit. Ecce xpc dyabolum principem huius mundi uocauit: quia hunc mundum creauit. Cum quo predictus hermannus satis dure disputauit:

et sicut michi retulit q̃ deus creasset
omnia uisibilia et inuisibilia. corpora
lia et spiritualia: nõ solũ et scripturis.
sed et ratione monstrauit. Hec dicã
sint de hereticis. qui membra sint dya
boli. Hoc enim noueris. q̃ multo in
tentius suã dyabolus exercet malic
iam in hereticis q̃m in energumi
nis. No. Possint energumini. id est
obsessi a dyabolo habere caritatẽ?
No. Etiã. sicut superius dictũ est: nõ
in animabus sed in corporibus. de puel
la quã dyabolus intrauit cũ esset q̃n
Mulier quedam quinquennis. xxvi.
in briseke sans crudeliter hoc
anno uexabatur. Hanc dyabolus
cũ esset quinquennis. hoc modo intrauit
Die quadam cũ lac manducaret:
pater eius iratus dixit. Dyabolum
comedas in uentrẽ tuũ. Mox pu
ella sensit eius ingressũ: et usq̃z ad
maturam etatem ab illo uexata.
Hoc anno p̃ intũ meritis apl̃orum
petri et pauli. quorũ limina uisita
uit liberata est. Quis dicere aude
at q̃nq̃z ãnorũ infantulã baptiza
tã: non habere caritatem? De qua
dem demon dicebat. Me egresso.
nũq̃m aliud post hanc uitam sen
tet purgatoriũ. Obsessi pcã sua cõ
fitentur: orant et cõmunicant. Qõ
dyabolus quosdã dei p̃missione. in
corpoizsuis ledat: quibusdã uiri of
tendam exemplis. de theoderico con
uerso quem dyabolus transtulit
ultra ciuitatẽ lubeck. capũ. xxvii.
Theodericus cõuersus nr̃i sistercẽ
sis. sicut ab eius ore audiui. cũ
esset iuuenis puellã quãdã in ciui
tate lubeck. alter quidã iuuenis et
procabatur: sed̃m q̃ illi promiserãt
feria consentiente. cũ theodericus se et
concubitu uti speraret: socius et il
ludens ad illam accessit. Quo cogni
to: iratus dixit. Dyabolus q̃ me
huc adduxit: poterit me etiã hinc
reducere. Mox iuratus affuit. ho
minẽ rapuit. et in aera leuauit: et
ultra ciuitatẽ transferẽs. iuxta ripã
cuiusdã lacus incõmode satis depo
sitit. Ad quẽ sic ait. Si nõ quocumq̃z
modo te signasses: modo occidissem
te. Tenuiter enim et imperfecte in ipso
raptu. signũ sibi crucis ꝓpresserat.
Dimissus a dyabolo tam grauiter
cecidit: ut in terra sine sensu iacens.
sanguinẽ uomeret. Tandem aliquã
tulũ uiriũ resumens. manibz pedi
bus q̃z reptando ad aquã peruenit:
faciẽ lauit. atq̃z ex ea bibens cũ multo
labore ad hospiciũ suũ peruenit. In
gressus domũ. mox ut lumẽ aspex
it: sed̃o in excessũ ruit. Vocatus sa
cerdos. qui mecũ sã iohãnis euãge
lij legerat sup eũ: alijs q̃z orationibz
contra impetus dyaboli illũ mu
nuit. Postea per ãnũ integriũ. ita
corpus eius totũ erat tremulũ: ut
cũ manu tenere non posset ad bi
bendũ. Ecclesiam sã nycolai. omnia
q̃z ciuitatis edificia: luna splendẽte
cũ a dyabolo portaretur. et portando
comprimeretur: se uidisse testatur.
Sicẽ pene habes supra distinctione
tertia. capl̃o xi°. de henrico cive sisa
riense. quẽ dyabolus noctu in foro

caputq: et ultra monasterium sancti
patrocli translatum. in pascuio deposu
it. Tam mala enim et tam uenenata
est demonum natura: ut solo illorum
intuitu. sepe homines corrumpantur.

De alberone conuerso qd dyabolum uidendo infirmatus est et qd sit rō huius defectus. Ca. xxxvi

Albero conuersus noster. cum
nouicius esset, et quadam nocte alio
conuerso propter timores nocturnos
in curia uigilaret: ante signa ma
tutinalia ambium claustri circuiens.
quasi umbram humanam eminus iuxta
lauatorium conspexit. Estimans quia
frater fridericus esset monachus nr.
accessit propius: uolens ei inuicem in
ter dormitum. Et quia nouerat eum
nō esse sane mentis. pedem retraxit:
ab illo ledi timens. Dum sic staret: ū
bra in oculis eius usq; ad tabulatum
domus creuit. Mox signis sonantibus
in dormitorio. fratrum intrauit: et
quia cibanus coquendis panibus
preparatus erat: mox ut ignem.
que quasi per parietem uiteum uisus
est. asperit. infirmari cepit. Statim
ceciens et sub arbore se reclinans: pe
ne octo diebus ab illa hora. in tanta
fuit cordis defectione et corporis: ut
non posset manducare neq; bibere.
neq; dormire. Nou. Vellem rationem
scire. quare homo uiso demone. mor
ti conspecto extasim incurrat.
Mo. Ignis lucis ministra est: dyabo
lus uero princeps tenebrarum et auc
tor est. Lux et tenebre sibi inuicem con
traria sunt: sicut frigus et calor.
Si egressus fueris de tenebris in ra
diū solis uel e contuerso: ex repentina
mutatione. uisus tuus turbatur
et deficit. Item si manum nimis infri
gidatam igni adhibueris. siue de ig
ne extractam atque gelide immiseris:
contrariū elementum amplius te
cruciabit. Quid ergo mirum si ex iu
sione dyaboli. qui ut diximus auctor est
tenebrarum et ignis eterne gehenne:
homis natura turbatur et terretur.
contrahitur et deficit: cum ignem hui
mundi uiderit. qui omno contrarius
est igni gehenne: Ille tenebrosus:
iste luminosus. Multum discordant:
tam in sensu quam in effectu. Vnum tā
perfectum ut siquidem dictum est: sepe demo
nes sine terrore et sine sensus defectio
one uident. Nou. In uisio dyaboli
tam periculosa. et tam nociua est
in forma subiecta: quis illum uidere
posset in sua natura? Mo. Oculus
corporalis dyabolum ut est uidere nō
potest. Mo. Quare? Nou. Quia
dyabolus spiritalis est: et spiritus ut e
optimo pene omnium mortalium. nō uisi
spe uidere ualet. Videntur cum anime
reproborum in inferno: et sicut summa
beatitudo electorum est uidere deum.
ita maxima dicitur esse pena malis
cernere dyabolum. Vis audire quoddam
periculum: illum in sua substancia ui
dere uolenciam. Nou. Volo et desido
quia quanto plus horroris et mali
de illo audiero: tanto amplius
peccare timeo. Mo. Audi ergo.

De abbate sce agathe monacho et uiso ceo qui uidentes dyabolum defecerunt

Hic hos annos Capt. xxxvi.

de demonib.

duodecim. willelmus abbas de scā
agatha drocensis leodiensis. que est do
mus ordinis cisterciensis. dū tempe
quodam iuuenis esset eberbachū. ad
quā pertinet domus illa: uenissetq; co
loniam ducit monacho suo atq; con
uerso adolpho nōie. Opus ē miscdie.
ut uideant obsessam illam: germanā
talis comūsi mēi de eberbacho: ut per
nos eius statū ille cognoscat. Quod
cū illis placuisset. et domū in qua illa
cū multis et inter multos sedens inuen
ser: cū abbas nesciō unde eā interro
garet. et illa nichil omno respondiret.
subiūxit. Vis aliquid mandare fīi
tuo: Illa obmutescēte: adiecit abbas.
Adiuro te per eū quē hodie in missa
tractauī: ut respondeas michi. Mox
dyabolo obediente. et p os feīe ad in
rogata respondente: rogatus ē abbas
iam a conuerso qm̄ a monacho. ut il
lam sup solariū duceret: quatenus
priuato eius iuī possent colloquio.
Quod cū fīm̄ esset. et de diuersis ab
abbate dyabolus interrogaretur: et
respondendo nimis mentiretur. ait.
Adiuro te per altissimū: ut nō nisi
uera michi respondeas. Quod cum
promisisset: iussit monachū atq; co
uersū paululū secedere. Quem cum
interrogasset de statu quorūdam
aīarū. fratrū iudicet. tam apud
eberbachū qm̄ apud scām agathā.
mp̄ deficiendo: ita probabiliter de
singulis. quas tamē feīa mūqm̄ ui
derat. disseruit: ut abbas de ueritate
michil dubitaret. Dicebat tales et
tales esse in gloria: alios ī penis ad
huc detineri. Pro quibus abbas ora
tiones instituit speciales. Instruxit
eū et de aliis multis: ita ut uehemēter
miraretur. Postea rogatus a conuerso:
ut sibi soli cū solo loqui liceret: et hs
abbas āmuetis. cū monacho paulu
lū secederet: ait conuersus. Sicut pīce
pit tibi abbas meus. uideliceet ut ei nō
nisi uera ad interrogata respondēs:
ita te moneo ut si aliquid nosti de me
uel in me. quod nocituū sit anime mee:
dicas michi in istanti hora. Respōdit
dyabolus. Noui. Heri abbate tuo igno
rante. duodecim denarios apud trauer
tū accōmodasti a tali feīa in tali loco:
misisiq; illos pānicullo inligatos in
simū tuū satis profūde. Quod quidē
uerū fuerat. Nam sicut idē conuersus
retulit: ista cogitauit. Si abbas tu
us alicubi te forte miserit: solidum
istū ad expensas habebis. Qui ait.
Nosti aliquid amplius. Dicente dya
bolo noui te furem ē: conuersus re
pondit. Ex quo uenī ad ordinē: nullū
michi furti conscius fuī. Tunc ille.
Ego tibi furtū tuū ostendam. Quā
do cara illa fuerūt tempora. annonā
et quedā alia que monasterij tui
fuerūt. et non tua: pauperibus
erogabas. Respondente conuerso. nō
putaui huiusmodi miscdie opera
pcām esse: ait demon. Sūt p meam
ueritatem: quia sine licentia facta:
nec alicui inde susurrasti. susurriū
confessionē appellans. Mox conuersus
ad abbatem descendit: in locū secre
tum illum traxit. et que sibi fuāt
a dyabolo obiecta per humilem

confessionem. apteris condignam penitentiam suscepit. Tunc ad obsellam reducens et si adhuc aliquod in se scaret petiit obsidentem adinterrogans. audire meruit. Per iudicium meum michi modo de te noui: quia mox ut genua tua ad sussurrium inclinasti: omnia michi prius scita subtraxisti. No In hoc fro sanis ostensa sunt. tam presentia demonis: quam uirtus confessionis. No Satis de talibus in distinctione confessionis dictum est. Post hec demum adiuratus ab abbate ut exiret: respondit. Quibus: Dicente abbate. exi os meum aperio: si potes ingredere: aut. Non possum intrare: qa altissimus hodie intrauit. Tunc abbas. Ascende super hos duos digitos: pollicem et indicem ei offerens. Non ualeo inquit: quia hodie altissimum tractasti. Duxerat enim missam abbas de mane. Insistente eo ut exiret: respondit. Nondum uult altissimus. Adhuc duobus annis ero in ea: et post hec in uia illius iacobi liberabitur. Quod ita factum est. Deinde rogatus est abbas tam a monacho quam a conuerso: ut diabolo precaperet: quatenus se eis in sua forma naturali ostenderet. Respondente abbate. non hoc michi bonum uidetur: sufficiat uobis. quod huc usque ei precepimus. Illis obstinatius ut fieret insistentibus: tandem uictus ait. Precipio tibi in uirtute xpi: ut in tua naturali specie nobis appareas. Respondente illo. non uultis carere nisi me uideatis? et abbate dicente. non. cepit mulier in oculis cor: turgescere. et ad instar turris ascendere: ita ut oculi eius scintillarent: atque ad similitudinem fornacis fumigaret. Quibus uisis. territus ruit in extasim monachus. factus est extra sensum conuersus: et nisi abbas qui ex constantiori erat. diabolo ut pristinam formam resumeret omnis precepisset: sibem mens defecum incurrisset. In hys uerbis meis mentis credis. interroga illos: adhuc ut opinor uiuunt. uiri religiosi sunt. non tibi dicent nisi meram ueritatem. Diabolus uero precipienti obediens. et ad priorem speciem uultum sese reducens: ait abbati. Fumigam tam stultum preceptum precepisti. Iro cerro sanas: quia si hodie diuinis non communicasses misteriis: nullus uestrum illi homini que hodie uobis ingessissem dicere. Ducas q possit me homo uidere et uiuere: sequaq. Omnes qui erant interius exspectantes. strepitum superius audientes ascenderunt: et conuersum cum monacho semimortuos reperientes. aquam fo allauerunt: et inter manus illos deportauerunt. Tunc diabolus dixit abbati. Quo iturus es modo: Respondente abbate. eberbacum: subintulit ille. Ego enim sum eberbacum fui: et satis ibi truffam. ironice nomina alludens. Erat enim post illa tempora: quo conuersi se ordini opposuerant. Tam horrendus et tam uehementatus est demonum aspectus: ut non solum sanos infirmet: sed nonnunquam etiam interficiat. De duabus iuuenibus

qui dyabolū in specie mulieris uidē
tes infirmari fecit. Capī. xxx.

Duo iuuenes seculares nōdū milites
et quibus unus erat dapifer abba
tis prumie. qui mihi hec que dictu
rus sum retulit in quadā uigilia
sē iohānis baptiste: post solis occa
sum circa crepusculū qui monasteriū
preterfluit in dextrarijs suis spacia
bantur. Videntes et altera parte ri
uuli quasi speciē mulieris in ueste
linea: putantes quia maleficia et
exercerent, ut quibusdā mos est i nocte
illa: ut caperent eam aquā transi
erūt. Que cū ueste leuata fugere
uideretur: illi in equis uelocissimis
insequētes. cū fugientē quam quasi
umbrā ante se uidebant cōprehen
dere nō ualerent: deficientibz equis
unus dixit. Quid agimus: dyabo
lus est eēt. Et signantes se: mōstrū
ultra nō uiderunt. Ab illa hora tā
hoiēs qīn numēta. multo tempore
languerūt: uix morte euadentes.
Mo Non ista miror de dyabolo: cū
legam basiliscū solo uisu homines
et aues et iumenta interficere. Mo.
Hoc ipsū agit dyabolus in psalmo
per basiliscū designatus: sicut subiec
tis tibi pandam exemplis. De feria q
adyabolo īspecie serui sibi nouo pēsta
Alkimineskirgen mortua est. xxxi.

Sicut sacerdos cuidam uille retulit
lamberto monacho nīo. matrona
quedam honesta: dū nocte quadam
cū alia femina nescio unde uenens
per uillam eandem transiret: dyabo
lus cuiusdā serui ad modū iocosi
formā assumens. manū eius tenuit
et modicū stetit. Cui cū diceret di
mitte me: mox illū non uidit. Que
statim male habere cepit: femine
sequenti se dixit. Heruus ille cōpres
sit me: et ecce cordis defectio et hoc in
uasit me. Dicente illa. nequaquā
hic fuit: respondit matrona. Vm
mo certissime: satis eēt proterue
respexit me. Vadensq; in domū su
am lecto decubuit: et post paucos
dies defuncta est. De muliere īare
q adyabolo īplexata post paucos
annos defūcta est. xxxii.

Mulieri cuidam iuxta castrū aure cō
manēti: hoc anno simile contigit
Hic cū maritū habere ebriosū: nul
la presumebat nocte ire dormitum
donec ille a taberna rediret. Que dū
una noctū pasta ad coquēdos panes
preparata: ante fores domus sue
lassa sederet. uiri prestolans adueētū:
duos in albis uestibz ad se uenire
cōspexit. In cuius amplexus dum
unus illorū tueret. eamq; brachijs
stringeret: illa clamante ambo dis
parueruēt. Que in domū fugiens.
mox ut lumē uidit. amens facta
fuit: filiamq; propriā in clamorē
cōuertit. Post paucos dies defūcta
est. Ecce quomō dei iudicia ca
uit prorsus ignoro. Mo. Horrēda
sunt ista. Mo. Audi aliud quod ca
tis terrere nos poterit. qui dicimur
religiosi. De cōuerso qui dyabolū īspe
mōnalis meridie dormiēte cōplexus ī
cempe triduū extinxit. xxxiii.

Quodam estiuo cōuersis ordis

nti in dormitorio suo meridie qui
escentibz: drabolus in specie mon
alis nigri ordinis singulorũ lecta
arcuuit: ante quosdã stetit: quos
dam cũ festinacione preteriuit. Ve
niens ad quedam cõuersũ ante illũ
se inclinauit. et brachijs collũ eius
stringens tactuq; meretricio demul
cens: oscula in eius ora defixit. Cũ
cũ quidam frater religiosus audisset,
et illa disparuisset: satis tam de per
sona q̃m de opere et in tali loco stu
pens surrexit. et conuersi lectũ adijt:
quem quidem dormientẽ. sed incõpo
site et impudice mudatuq; iacentẽ
inuenit. Ceteris adsignũ nocte sur
gentibus. ille grauẽ se senticns sur
gere non potuit: et ad uesperã in in
firmitoriũ ductus: infra triduum
uitã finiuit. Hec apud nos eusdẽ
in proto loci grangiarius reuelauit:
affirmans sibi dictũ ab eodem cõuerso
qui uidit uisionẽ. sub tipo cõfessio
nis. Nota Cũ deus sũme sit misericors
et dormiens modicũ differat a mor
tuo: quid est q̃ idem cõuersus pro tã
tillo punitus est. Mo Forte nimis
erat negligens: circa usũ uercãdie.
Vercãdia siue pudicicia. que omni
ornamentũ est uirtutũ: non solum
esse debet in habitu. sed etiã in actu.
Frequenter contingit. ut sicut homo
interior habitat ea que de die cogitat.
nocte per ymaginacionẽ retractat:
ita exterior illa que uigilans facit
tat. dormiens frequẽter representat.
Mo. In hoc consencio quia non qs
dam raptores. qui sepe nocticz dor
miendo surgũt: arma induũt: et
ceuũt gladios: ferũt parietes: et
postq̃m lassati fuerunt. singula i
loco suo reponũt. sicq; cubitũ red
eunt: nec aliquid horũ recordantur.
Mo Forte idem cõuersus nimis in
dulserat uino. Inebriacionẽ libẽ
ter sequitur denudacio. Si noe nõ
fuisset inebriatus: non fuisset de
nudatus. Et quia denudatus: ideo
a filio subsannatus. Nõ solũ
angeli sed et mali nocubus nos
lustrant. et per negligenciã siue
dissoluacionẽ si contigerit nos in
lectis nris iacere irreuerenter: bo
nos a nobis fugamus: et malos
ad nrãm irrisionẽ inuitamus.
Quanta grã sic dormientes q̃nq;
se peruenit: audies in distinctione
septima. capl̃o. xiij°. et capl̃o. xiiij°.
in quibz beata dei genitrix per se
dormientes uisitauit. Nota Habu
it ne cõuersus predictus caritatẽ:
Mo Non michi hoc constat. sicut
et de predictis feminis: quas dya
bolicis erriuerit aspectus. Quod
uero drabolus quosdã peccatores
in pcis interficiat: subsequenta
declarabunt exempla. de chiemõ
milite cũ quo drabolus nocte tesse
rib; ludens uiscera eius exculsit. ca.
In sulacia que ciuitas est xxiiij
dyocesis coloniensis. miles quidã
chiemo nocte habitabat: qui sic to
tus erat deditus ludo tesserũ: ut
non die non nocte quiesceret. Sep
sacrũ cũ nimis secũ portabat:
ut secũ ludere uolentibz obuiaret.

Ita in ludis expeditus et fortunatus
erat: ut nec aliquis ab illo sine
dampno recederet. Vt autem postea
ostenderetur quantum deo tales ludi
in quibus nec mundia. nec ⁊ dampna
suscitantur: pcipue quorum verba rentant
contraria fierent: permissum est dya
bolo ut cum eo luderet. qui multis il
luserat: atque euiscerauerat qui mul
tum marsuina euacuauerat. Hoc
re quadam domum eius in specie cuidam
ludere volentis mimans. saccellum
quinimis refertum sub ascella por
tans. ad tabulam sedit: denarios
liberaliter apposuit: tesseris iacta
uit et acquisiuit. Cui cum prospere
succederet. et multum iam pecunie ap
posuerat defuisset: iratus ait. Sum
quid non drabolus es tu? Et ille. Sum
sans est: appropinquat enim tempus
matutinale: oportet nos ire. Tol
lensque illum per tectum traxit: cuius
uiscera tegulis retrahentibus miserabi
liter euulsit: et quid de eius corpore
factum sit. uel in quem locum proiecerit
illud: usque hodie tam a filio eius
quam a ceteris qui illum nouerant ig
noratur. Mane uero uisceri eius
reliquie tegulis inherentes reperte
sunt: et in cimiterio sepulte. Hanc
drabolus suos ministros in hoc
mundo sinit prosperari: quos semp
in fine deripit. De homine qui in
sulata spe drabolo de turri saltas
in eandem diriptus est. capi. xxxv
iuuenem. sicut michi retulit magi
gozmarius uir religiosus et sancti
patroci canonicus: homo quidam
ignotus uenit dicens se uelle salta
re de turri sci uliam: que multum e
sublimis: si tamen aliquid ex hoc
consequi posset honoris. Respondent
tibi ciuibus sicut uiris prudentibus:
nichil tibi propter hoc dabimus.
ut tepim interficias. aut. Propter
honorem ciuitatis saltabo. Congre
gata multitudine populi circa fo
rum. cui turris eadem contigua erat:
et de fenestris domorum alius prospe
rantibus. turrim ascendit. Quem
alius quidam a tergo clamans. ait.
Die michi o homo: cum quo demone
agis talia: Cui cum ille nescio quem
demonem nominasset: respondit.
Scias pro certo: quia deripiet te. Se
qm est enim. Si fidei oliuieri te commi
teres. non te deriperet: quia curialis
est et fidus. Respondit ille. Sequaq;
me deripiet: quia in multis sum
fidem eius expertus. Puto hunc
oliuerum fuisse eundem. de quo sup
dictum est capto quarto. Quid plura:
Ascendit turrim et saltauit: sed post
saltum surgere non ualuit. Miratibus
cuctis quare non surgeret. et igno
rantibus causam mortis eius: pter
amplam quam moueratcappam
ad capiendum uentum: propius acce
dentes. hominesque de terra leuantes:
inuenerunt omnia uiscera eius effusa.
Ecce sic drabolus ministros suos
remunerat. corpa quidem occidendo:
et animas in penas eternas detrudendo.
De quarum erugantibus in distinctione
duodecima audies sufficienter. No.
Quantum considero et iam deum oliuero

non omnes demones equaliter mali
sunt. Ma In quibus in celo ãplius
intensa erat contra creatorẽ superbia atq; ꝯuidia: in hijs usq; hodie
magis uiget ad nocendũ malicia.
Quidã ut dicitur alijs cũ lucifero
contra deũ se extollentibz simpliciter consenserũt: et hij quidem cum
ceteris ruerũt, sed ceteris minus mali sunt. hominesq; minus ledunt:
sicut exempla subiecta explanabit.

De demone qui ĩ specie hoīs militi fideliter seruiuit. xxxvi.

Demon quidam adolescentis uenusti speciem inducens. ad quẗdã militẽ
uenit: obsequiũ suũ illi offerens.
Cui cũ multũ placeret tam ĩ eundo
q̃m in sermone: gratanter ab eo
susceptus est. Qui mox militi seruire cepit tam diligenter. et tam
humile: tam fideliter et tam iocũde:
ut satis ille miraretur. Nũq̃m equũ
suũ ascendit. nũq̃m descendit: quin
ille preparatus esset: et genu flexo
strepam teneret. Discretũ prouidũ
et hilarem: se semp exhibuit. Die q̃
dam dũ simul equitarent. et uenissent ad fluuiũ quoddã magnũ:
miles respiciens. et plures ex inimicis
suis mortalibz post se uenire considerans: ait seruo. Mortui sumus.
Ecce inimici mei post me festinant:
fluuius ex opposito est: nullus superest locus refugij. Aut occident me:
aut capient. Tũc ille. Ne timeas domine. uadũ fluminis huius bene
nouit: sequere tantũ me. bene euademus. Respondente milite. nũquã
homo fluuiũ istũ in hoc loco transuadauit; spe tamen euasionis seruũ diuini senatus. sine periculo uenit ad litus. Et ecce eis transpositis. hostes ex opposito litore consistentes: minari sũt dicentes. Quis
unq̃m audiuit uadũ in flumine
isto. Non alius: nisi drabolus illũ
transiuerit. Timentesq; reuersi sũt
Processu uero temporis accidit. ut
militis uirtus infirmaretur usq; ad
mortẗ. In qua dũ omnes medicorũ
artes defecissent: aut uerũ demon
dno suo. Si dnia mea inungeretur
lacte leonino: statim sanaretur.
Dicente milite. unde haberetur
lac tale: Respondit ille. Ego afferã.
Qui uadens et post spaciũ unius
hore rediens: uas plenũ secũ attulit.
A quo cũ fuisset peruncta: mox melioratã pristinũ recuperauit uigorem. Cui cũ diceret miles: unde habuisti tam cito lac istud: Respondit.
De monteibz arbuli arabie. Recedẗ
a te in arabiã tui. Iecne speluncã
intrauit: catulos abegit et q̃am mulsit: sicq; reuersus sum ad te. Stupefactus militie ad uerba ista. et dicente: qs
ego es tu: Respondit ille. Non solum
hoc: seruus eũ tuus sum
ego. Instante militie: tandem confessus est dicens. Demon ego sum: unus
ex illis qui cũ lucifero ceciderũt. Tũc
magis militie stupente. subiuxit.
Si natura drabolus es: quid est q̃
tam fideliter seruis hominũ: Respondit demon. Magna est michi consolatio esse cũ filijs hõim. Dicẗ militi.

non audeo de cetero uti seruicio tuo
iterũ ille respondit. Hoc pro certo
scias: quia si me tenueris nũquã
a me uel propter me aliquid mali
tibi eueniet. Non audeo inquit: sed
quidquid pro mercede postulaueris
hoc dimidiũ bonorũ meorũ: libẽs
tradam tibi. Numquã homo homi
seruiuit tam fideliter: et tã utiliter.
Per tuã prouidentiã mera fluuiũ
mortẽ euasi: p te uxor mea recepu
sanitatẽ. Tũc dem non. Et quo tecum
ẽ non potero: nichil pro seruicio
meo nisi quãqz solidos requiro. Et
cũ recepisset: milia illos reddidit
dicens. Dico ut ex eis nolam com
pares. et sup rectũ illius pauperis
ecclesie ac desolate suspendas: ut per
eam saltem dñicas diebz fideles ad di
uinũ officiũ cõuocentur. Sicqz ab
oculis eius disparuit. Nõũ Quis
unqã tale aliquid de dyabolo spe
raret. Nõ Dicam tibi aliud ut sic
dicam dyabolice bonitatis exẽplũ:
quod non minus esto miteris. De
demone qui euerhardum militẽ
transtulit iherusalem. capũ. xxxvii.
Eodem anno quo rex philippus
primũ ascendit contra ottonẽ
postea imperatorẽ. miles quidam
honestus euerardus nose de uilla
que ambula uocatur natus gra
uiter infirmabatur. Cui cũ rapta
fuisset materia in cerebrũ. ita ce
pit fuere. ut propriã cõiugem ãte
infirmitatẽ multũ dilectam. si nõ
haberet crosam: ut illam neqz ui
dere neqz audire posset. Die quadã

dyabolus in forma hõis infirmo
apparens. aut. Euerarde: uis ab ux
ore tua separari? Respondit ille. Hoc
omnibz modis desidero. subiunxit dy
abolus. Ego te in equo meo ducã
romã. bene obtinebimus apud pa
pam. ut diuortiũ faciat inter te et
illam. Quid plura? Visũ est milite
ut equũ iniuitantis ascenderet: ut
romã cũ illo post tergũ eius sedens
pergeret: ut illo pro se allegante pa
pa eũ ab uxore coram cardinalibus
sollempniter separaret: ipsumqz di
uortiũ litteris pontificalibz atqz bul
latis confirmaret. Mira res. Ab ea
dem hora qua sic mirabiliter infir
mi spe a dyabolo raptus est: ita cor
pus iacebat et sanguis. ut tantum
modicũ caloris in eius pectore sen
tiretur. Propter quod a sepulcro
dilatus est. Milite ut sibi uidebat
nimis gaudente diuortij causa:
aut dyabolus. Vis modo ut ducã
te iherosolimã. ubi dñs tuus cru
cifixus est atqz sepultus? nec non
et ad reliqua sacra loca que ipsam
uidere desiderant? Et hijs uerbis
maxime postea intellexit: illum
demonẽ fuisse. Respondente illo
uolo et desidero; spe spũ repente
per mare transtulit: et in basili
ca dñica sepulchri deposuit. Dein
de ostendit ei loca reliqua: quibz
oracones suas fecit. Ad quẽ iterũ
ait. Vis eam uidere sephadinũ in
imicũ urbis: eusqz exercitũ? Cui
cũ dicere uolo. ductus est in mo
mento ad loca castrorũ: audiqz

illo demonstrante. cogem et principes eius: milites. arma. uexilla. tentoria. atq; exercitum uniuersum. Post hec autem dicit. Vis modo redire ad patriam tuam? Et ille. Tempus est ut reuertar. Quem statim sic leuauit: et in lombardiam transtulit. Qui aut. Vides hoc nemus? Jam homo quidam de uilla tua. merimonia sua ad istas prouincias in asino portans: ipsum intrabit et a latronibus interficietur. Vis ipsum munire? Respondente eo libenter. statim homini occurrit: et quia latrones in nemore essent predicit. Quem sicut suum proximum. ualdeq; notissimum hilariter resalutauit: et gratias agens alia uia diuertit. Venientibus eis frankinford: rursum aut demon. Cognoscis walramum filium ducis de limbrig? Bene inquit illum noui: et frequenter cum illo militaui. Dicente demone. uis mecum uidere: et miles respondere. in partibus est transmarinis: ille subiecit. Sequaq; in: sed iam in tali loco regi philippo confederatur: et per ipsum terra ueta rapinis et incendiis uastabitur. Hoc impletum uidimus: qm ipso duce andernacum. remagebinna. aliaq; uille plurime exuste sunt. Respondente milite. de hoc satis doleo. Postq; in regem cum principibus et walramo uiderat: ad lectum et ad corpus. sine omni lesione spiritus eius reductus est. Mox in pieno spirare et conualescere: uxorem ante raptam erosam. amore pristino dilexit: et non sine multorum admira-

tione. que uiderat uel audierat sepius recitauit. Quidquid enim uidere conueniet in iherosolima. in lombardia et in alemania: tam in locis quam in personis plenius utiq; uidit: melius uisa cognoscere potuit et recitare. qm si oculis corporeis illa perisset. Structuram urbis romane nouo et effigiem dni innocentii pape cardinalium et ecclesiarum: et patriarchi iherosolimitanis. formam sepulchri. et exercitus eius: silemontes flumina castra. uniusq; loca per que transierat: tam pre in suis formis. atq; motibus expressit: ut hij qui oculis corporeis illa uiderant: quid contradicerent non inuenirent. Interim ruchars cum mercatis suis. de lombardia redit: et quia illum ibidem uidisset. atq; per eius cautelam latronum periculum euasisset: coram multis testificatus est. Noli. Audiui. qd quidam demones talis nature sint. ut uiros a se obsessos torqueant: sed eosdem criminaliter peccare non sinant. Mo De hoc satis euidens audiuisse me recordor exemplum. De demone qui nō permisit hominem a se obsessum de rapina i quitacoque gustare Capm xxxviii.

Dines quidam sub tipo elemosine communum pauperum fecit. Inter quos cum quidam obsessus esset. et ceteris manducantibus carnes ipse quidem ori applicaret: sed easdem uesci non posset: et circumstantibus hoc uidentes dixerunt. Inique: cur non sinis hominem manducare?

Quibz ille respondit. Nolo ut per
cet: eo q̃ elemosina ista de rapina
sit. Dicentibus eis. mentiris: quia
is qui fecit eam homo bonus est: re
spondit. Nequaq̃m mentior. Vitulo
iste qui hic pauperibz diuisus est:
in quinta generacione fuit ab ulla
uacca. que per rapinam habebatur.
Et satis mirati sunt qui aderant. No.
Si demones quintam generacionem
iudicant rapinam: puto quia multum
acriter in penis uindicabunt pnam.
Mo Dehot non dubites. Recordare
uacce illius. per quam et in qua pum
nus est miles heliras: sicut dictum est
in distinctione secda. capto septimo.
Reuocat michi etiam ad memoriam
uacca hec. uerbum obsesse mulieris
illius in briseke: cui superius men
cionem fecit capto. xxvi. Hec cum die
quadam iohanne burgrauium de rinec
ken audisset: sicut michi retulit qui
audiuit. mulieris presentibz contra
eum clamauit dicens. Vitulum illum quem
tabi iudue abstulisti: flamis infer
nalibz a nobis liquatum michemus
in oculos tuos: et per omne corpus
tuum stillabimus pinguedinem eius.
Vinum uero quod sub banno tuo in
hac uilla uendis: feruens in os
tuum fundemus. Quibz uerbis mi
les territus tabernam amouit: et iu
mentum mulieri restituit. No Satis
michi probatum iam faceor. q̃ demo
nes sint. q̃ multi sint. et q̃ mali sint:
nec q̃m infesti nobis sint. aliquid
sub exemplis delectat audire. No.
Tam infesti sunt hostibz. ut inter ami
cos discordias faciant: et inimicos
reconciliari non sinant. Pro cristo.
et pro peccatis suis peregrinari uo
lentes. retrahunt: conuerti desideran
tes auertunt: conuersos multis mo
dis turbant et impediunt. Hoc exempla.

De dyabolo qui uisus est seminare
discordiam inter duos pegrinos amicos.

Duo claues colonienses cap̃. xxxix.
Fuerunt diuites et honesti. et speci
ales adiutorem amici: et quibus
unus uocabatur sistappus. alter uero
godefridus: ad scm iacobum apli
simul profecti sunt. Die quadam
cum soli equitarent ceteris fratribus
precedentibus: dyabolus inuidens
amicitie et concordie illorum: in in
gressu cuiusdam nemoris baculum
godefridi in dorso ipius pendentem:
sanisq̃ forte in duas partes fregit.
Qui cum neminem adesse conspiceret:
turbatus clamauit ad socium. Eya
frater: quare fregisti baculum meum:
Illo negante etiam cum iuramento. si
cut michi iam dictus godefridus
retulit: ita in eum exarsit ut uix ma
nus ab eius lesione cohiberet. Tan
dem gracia dei. et merito bti apli ad
mentem reductus: apud socium unice
dilectum penitentiam egit. et totius dis
cordie caput dyabolus confusus
aufugit. de demone qui i spem sacer
dotis militem p spineta dicens inimi
cos illos effecit. Capm. xl.

Sicut michi retulit quidam ho
nestus sacerdos. nunc monach
in ordine mo: plebanus cuiusdam
uille prochianus suis placere uolens

ludos seculares cū illis exercuit: ta
bernas frequentauit: et inquitū po
tuit moribus illorū suos conformauit.
pletū est in eo illud prophete. Erit ergo
sicut populus sic et sacerdos. Habebat
autē nulla multum compatiē: uiaqs
suis per omnia concordantē. Et erat
in eis non ī ēpo sed in mūdo cor vnū
et anima una. Sepe alter ab altero
ad ludos et ad epulas inuitabatur:
sepe ad tabernas trahebatur. Videns
hec dyabolus totius doli artifex. ut
amorē illū in odiū uertēret
periculosū: nocte quadā cū isdem
miles isset arbitrū. in forma sacer
dotis ad lectū eius uenit: et ut se se
quereturtam uerbo quā signo im
portune instat. Miles cū territus
pene nudus surgeret. et nudipes
sequeretur precedentē: per campū
spinis et uepribus plenū ductus est.
A quibus dū plante eius vulnerarē
tur. et sanguinē stillarent: uar
post eū clamauit. Male sacerdos:
malo tuo huc me adduxisti. Dya
bolo semper clamante sequere. seq
re: miles turbatus lignū quod ca
su reperit ut sibi uidebatur caput
sacerdotis diuisit. Sic illo prostra
to. et uultu eius sanguine perfuso:
miles cū multo labore ac dolore
ad domū suā reuertitur: qualiter
et sacerdos illuserat. uxori. familie
amicisq; conqritur. Illis minus
credentibus. subiecit. Ego caput eius
et coronā non modicū uulneraui.
Eadem nocte sacerdos horū prors?
inscius. cū ex necessitate nature
iuuenis esset ad cameram: cū tanto ipe
tu caput limini superiori illisit.
ut corona grauiter vulnerata sā
guis erupens totā eius faciē cru
entaret. Quo ad lectū reuertente
cū mane populus pulsata missa
in ecclesia exspectaret: et ille min
me ob vulneris dolorem uenisset:
cognoscens miles causā a referen
bat. Ecce hoc est quod duri uobis
Quid plura? Insanientibus cogna
tis et amicis eius. cū sacerdos obiec
ta fortiter negaret et illi nō cre
derent: per biēnū de ecclesia sua eli
minatus: uix tandē illis credibilis
est. Ex hys duobus exemplis colligū:
q inter amicos siue spirituales sit
siue carnales discordias seminēt.
Qz inimicos inquātū ualent. cōcor
dare nō sinūt: certū est. De demone
qui dicit se seminasse discordiam
inter militem et cenobium. Capl'
xlii.
Miles quidā super
domū quādā ordinis mi nor
bus satis uerabat. Garriēte dya
bolo per os cuiusdā fēte: locutus
est ad illū nescio quis de astantib
Die inique: quare nō suades illi
militiū cenobiū tale seruorū dei
cesset inquietare? Cui demō eadē
nādo respondit. Quid est quod lo
quens o ī prudens? Meo consilio
res agitur. et tu michi dicis. ut sua
deam ea que pacis sunt? Quod
autē pro ēpo peregrinari uolentes
retrahant et ī pediant. presto est
exemplū. De milite meingoz quē
dyabolus per pauimentū traxit.

Miles quidam meingoz cap. xlii
noie. cū adolescens in francia
linguā discere gallicā. grauiter
infirmatus: spe cōualescencie ad
sanctū remigiū remis. peregrina
cionis uotū fecit. sed non soluit. Re
uersus uero in prouinciā suā uoti ēs
gressor. multis diebz elapsis: cū alter
quidā miles guldulphus noie uir
nobilis. de uilla seffelingē oriundus
suscepta caruca tempe capli gene
ralis asserciū ire proponeret. et hoc
predictus meingoz cognosceret: co
gauit illū ut se suscipere uellet in
comitē peregrinacionis. Quod cū
ille gratū haberet. simulqz ad uillā
que tricastrū uocatur. iuncta diuo
nē sitā uenissent: cū ad prandēdū
in tcra more penitēciū cōsedisset:
sais remigius remēsis epē. pontifi
calibz induitus: transgressori suo
apparuit air. Meingoz. quare nō
solusti uotū tuū: Miles uero cū tā
dē uisione. qm de uoto ēproperacōe
terreretur: mox dyabolus adulatās
uerbis āmonitoris: uerba dissua
sionis adiūxit dicens. Noli festina
re: bene uotū solues qū poteris.
Nichilqz aliud dicēs. hoīem pedibz
arripiens: per uēnē in paauimēto
tam īmisericorditer traxit: ut fa
ces eius in quatuor partibz uulne
rata. sanguīe eriipente terrā infū
dit. Quē cū guldolphus sic trahi
uidisset. et trahentē nō aspiceret. si
cut ab eius ore audiuit: illico surrex
it. multisqz brachiis stringens: cū
fortis esset sic retinere uix potuit.
A quo cū causā culpe simul et pe
ne didicisset. air. Consulo. ut red
das uotū tuū. Respondente illo. nō
modo habeo expensas: dedit ei soli
dū sterlingorū. et ille soluit uotū
neglectū. Moli Vt uideo. nō multū
a nobis demones sūt remoti: qui
ad puniendū nos tam sūt parati.
Mo. Qz semp sunt iuxta nos. et ar
ta nos: ex subiecto cognosces exem
plo. De demone qui vineam pro
mercede custodiuit. Caplm. xliii.
Anno preterito tempe uindemie
cellerarius de lacu cuiusdam
curtis monasterij uineā duobus
seruis custodiendā cōmisit. Nocte
quadā vnus ex illis uigilias noc
turnas sibi tempare uolens: dya
bolū iocularitr uocauit dicens.
Veni dyabole: custodi hāc uineā:
et ego tibi pēnū dabo. Vix uerba cō
pleuerat: et ecce dyabolus affuit di
cens. Presto sum. Quid ergo dabis
mihi: si eam custodiero: Et ille.
Cophinū plenū de uuis. tali condi
cione. ut si quis meruerit ab ea
hora qua dies et nox separantur.
usqz ad ortū diei: neqz propriā neqz
alienā excipiens personā: collum
ei frangas. Quod cū dyabolus pro
misisset. et seruus sero quasi de ui
nea securus domū ingressus: aut
illu cellerarius. Quare non es in
uinea: Respondente illo. socū meū
ibi reliqui dyabolū notans. Cellera
rius putans. quia de conseruo suo
diceret. iratus air. Vade cito: quia
solus non sufficit ille. Iuit seruus:

et spelunca quae erat extra uuinea
cum sono ascendens. circa medium noc
tis. motum quasi hominis inter uicos tra
sentis. audientes: antris quae predicta
patuo latebat. Aliquis est in uuinea.
Respondit alter. Sede. ego descendam
et uidebo. Descendit: et uuinea foris
circuiens. cum nulla hominis uestigia in
sepe reperisset. custodem suum adesse
cognouit. Mane sono oia aperiens
coplinum uuis refertum diabolo pro
pretio dare uolens. iuxta uitem unam
fudit: et discedens. atque cum sono post
paululum redeans: nec unum ibi granum
reperit. Non Dicis de hiis omnibus:
sed dic quaeso. quomodo conuerti uoles
tes impediant. Ego Referam tibi
quod michi sanctimonialis quedam
retulit. coacta a sua abbatissa.

De eufemia sanctimoniali quam diabolus infestauit. Capl. xliiii

Cum esset eadem sanctimonialis
puella parauula in domo pa
tris sui. diabolus illi sepius in diu
sis formis uisibiliter apparuit: et
teneram eius etatem diuersis modis ter
ruit ac contristauit. Quae cum metu
rere timuisset amentiam. ad ordinem
uitam conuerti proposuit: uerbis uo
luntate exprimies. Nocte quadam
in specie uiri diabolus illi apparens
conuersionemque illi dissuadens. ait. Eu
femia noli conuerti: sed accipe uirum
iuuenem pulchrumque. ut cum eo delicias
mundi fruaris: uestes enim preciose
et ornatus delicatos non deerunt tibi.
Si autem intraueris ordinem. semper
eris misera et panosa: fame. sitim
frigusque patieris: nec unquam de re
tero bene tibi erit in hoc seculo. Ad
quod illa respondit. Quid de me
fiet: si in illis delicijs quas tu
michi promittis mortua fuero:
Ad quod uerbum diabolus nullum
quidem responsum dedit. sed puellam
rapiens: et usque ad fenestram solarij
in quo iacebat deportans: precipita
re eam conabatur. Que cum angeli
cam salutationem diceret. inimicus
eam dimisit: et ait. Si ieris ad clau
strum: semper tibi aduersabor. Quod
si in hac hora mulierem illam non inuo
casses: occidissem te. Et hoc dicto:
uirginem ualde comprimens. in cineres
marmum transmutatus de fenes
tra exiluit: et nusquam comparuit.
Sicque ad inuocationem dei genitricis
et uirginis marie: uirgo liberata
est. Quam infestus conuersis sit di
abolus. et quam multos quoque diuer
sis modis illos uexet et impediat:
sequentia declarabunt. Cum predicta
puella fuisset monacha effecta:
nocte quadam cum in lecto iaceret: et
iacendo uigilaret: uidit circa se
pluures demones in specie uirorum.
Ex quibus unus aspectu terribilius
stabat ad caput eius. duo ad pe
des: quartus et latere contra eam.
Qui clara uoce ad alios clamabat
Quid statis: Tollite illam cota
liter sicut facit: et uenite. Respon
derunt illi. Non possumus. Innuo
cauit enim mulierem illam. Non
Quid est q̃ demones matrem suam ce
atores notare presumpserunt. nonne

tantũ condicionis: et nõ honoris.
Mulier nomẽ est corrupcionis et na
ture: virgo uel maria. siue dei gen
tricis nõia sunt glorie. Non
ausi sũt. quia indignu. ore pollui
nomẽ integritatis uel glorie nõia
re. Idem tamẽ demon post uerba an
gelice salutacionis. puellã brachio
dextro trahens: et trahendo itaqũ
compressit. ut cõpressionẽ tumor. et
tumorẽ liuor sequeretur. Que cum
haberet sinistrã liberã: et minima si
plicitate non est ausa se signare per
illam: putans signũ manus sinis
tre nichil sibi prodesse. Cogẽte tamẽ
necessitate per eandẽ manũ crucem
sibi impressit: et demones fugauit.
Liberata ab illis. pene exanimus ad
lectũ cuiusdã sororis cecidit: et
fracto silencio quid uiderit uel quid
passa sit illi intimauit. Qũ sicut
michi retulit bte memorie diua e
lizabeth eiusdẽ cenobij abbatissa:
sorores in lecto suo ponentes. et pri
mitiũ euangelij scĩ iohãnis super
eam legentes mane egrotãtã inuene
rũt. Immo uero sequẽti in tẽpestã
nocte. cũ eadẽ sanctimonialis ĩ stra
tu suo iacens uigilaret: audit cum
mus duos demones in specie duarũ
sororũ: plurimũ sibi dilectarũ. Cui
cũ dicerent. soror cuferuita surge. ue
ni nobiscũ in cellariũ dimittere ce
uisiã cõuentum: illa habens eas sus
pectas. tum propter tempus tem
pestiuũ: tum propter fractũ silentia
tum horrere cepit. operimẽto capitis
inuoluens: nichil q̃ respondens.

Statim unus spiritũ maligniorũ.
propius accedens. et manũ pectori
eius imponens ita illud cõpressit:
ut sanguis concretus per os eius
et nares largiter effluerent. Sicq; de
mones illi formas caninas assumẽ
tes: de fenestra exilierũt. Sorores
ad matutinas surgẽtes cũ illã in
defectu cernerent: utpote palliãã
et exsanguẽ: causam per signa scis
citate sunt. Quã cũ ex eius relacõe
cognouissẽt: satis turbate sunt. tã
de demonũ crudelitate: q̃m de uirgi
nis uexacione. Ante hoc biennũ.
cũ conuẽtui nouũ fẽn fuisset tor
mentorũ: et lecta in eo deposita: ui
dit eadem sanctimonialis demo
nẽ in specie hominis deformis
satis et in ueceratu. omne dormito
riũ circuire: et lecta singula tãgere:
quasi diceret. loca singula notabo
quia non erũt absq; uisitacõe mea.
Ao. Quid est q̃ prius dñs puellas
tam teneras et tam mũdas. a duris
et immũdis spiritib; tam crudeliter
uexari sinit. Ao Amaro poculo ut
nosti prelibato: dulce plus dulcescit.
et colore nigro substrato: albũ plus
clarescit. Iege uisiones. uiritini. gode
schala. et aliorũ quib; concessum est
uidere penas malorũ. et gloriã electo
rũ: pene ubiq; uisio penalis pcedit.
Volens dñs sponse sue secreta delicias
suarũ ostendere. bene eam prius per
misit aliquib; uisionib; horrendis
temptari. ut postmodũ amplius
mereretur letificari: sicq; distan
tiam inter dulce et amarũ. tenebras

et lucem. De infesta cõmbus elizab: sãmonialis a dyabolo. Capm. xlv.

In monasterio eodem quod houene uocatur. sanctimonialis quedam est elizabeth nõie: quã sepe dyabolus infestat. Die quadam in dormitorio illã uidens. et quia ipse esset non ignorans. alapã ei dedit. Cui cũ diceret. ut quid tam dure me cedis: Respondit illa. Quia sepe me turbas. Ad quod dyabolus. Hesterna die turbaui sororem tuã cantricẽ: non me tamẽ percussit. Satis quidem illa die turbata fuerat. Ex quibz colligitur. q̃ ira rancor. ĩpatientia. et alia huiusmodi uitia. sepe siũt ex ĩmissione dyaboli. Illa uice cũ eadem elizabeth. matutinis nimis laudans. opere ut post apparuit dyaboli ad campanã festinaret: candelamq̃ ardentem in manu portaret: iam intratura fores oratorij. demonẽ in specie uiri tunica indutũ contra se stare conspexit. putans aliquẽ intrasse uirũ. territa terrorsũ p̃ gradus dormitorij cecidit: ita ut per aliquot dies tam ex repentino terrore. q̃m ex lapsu languerit. Iam et abbatissa ex eodem casu stupefacta infirmitatem concepit. Qd̃ ũ causam illius lapsus atq̃ clamoris ab ea sciscitata fuisset: et illa exposuisset uisionẽ: adiecit. Si sciuisse q̃ dyabolus fuisset. et non homo: bonam illi alapam dedissem. Iam eũ accinxerat fortaudine lumbos suos: et contra dyabolũ roborauerat brachiũ suũ. De inclusa que per bũdicte liberata est a demone. Capm. xlvi.

Alteri cuidam femine propter ruĩn inclusae. ita infestus fuit dyabolus: ut etiã lectũ illius uolenter et impudenter ascenderet. A quo cũ nullo posset remedio spirituali liberari. nõ oõne. nõ confessione. non signo crucis: dyaboli ĩportunitatẽ propriã q̃ uexationẽ cuidam uiro religioso conquesta est. Cui ille tale consiliũ dedit. Cum tibi inquit propius accesserit: dicas benedicite. Quod cũ illa fecisset. malignus spũs quasi turbine ĩpulsus. se in saltus dedit: nec ulterius ad illam accedere ausus fuit. Mo Gaudeo q̃ tantam uirtutẽ audio in uerbo nõie salutationis. Mo Tanta est demonũ malicia. ut quos terroribz seducere uel frangere non preualent: fantasticis uisionibus seducant. Verbi grã. De bertrade inclusa. Capm. xlvii.

Iuxta castrũ nolmunsteine. quod situ est in westfalia. quãdã habitat inclusa. bertradis nõmine femina sãã et religiosa: et propter reuelationes dei quibz illustratur notissima. Hec multo tempe sãtimus arcũspecta fuit: sicut audiuit. pro angelo lucas. angelũ suũ cepit tenebrarũ. Solebat enĩ dyabolus fantastica arcũfusius clamitare. per quandã cellule fenestrã intrare ad illam: futura predicere et de interrogatis instruere. Ad quã si uenisset quis uolens cognoscere statũ alicui9 anime sui deficiti. siue de alia re occulta certificari. illa inducias usq̃ ad crastinũ

petuit, angelū suū consuluit: a quo
sepius decepta. falsa pro ueris respon
dit. Quod cū comperisset frater her
mānus inclusus de arnisbergh. cui
in superiori distinctione. capl̄o. lerr
viii. meminit, demonū nequicias
non ignorans. iam dicte inclusē mā
dauit in hūc modū. Cauta esto so
ror. quia sepe angelus sathane in
angelū lucis se transfigurans mul
tos seducit: et uiros sanctissimis nō
mīqūn illudit. Sic ergo facias. Cruce
de sera benedicta. fenestre per quam
intrare consueuit. imprime. et si
intrans illam nō intrauerit. ā̄gelus
dei est. si autē. angelus est tenebra
rū. Quod cū illa fecisset et drabolus
nocturno tempe. cū solito fulgore
uenisset ad fenestrā. et lumine im
misso non intraret: aut feria. Quare
non intras: Respondente illo. non
possū intrare: nisi ceram de fenestra
proicias. Illa diu se deceptam sceli
gens. contra eū sputit. in contume
lias erupit: et ne de cetero talia pre
sumeret: sub īuocatione sūme tri
nitatis adiurauit. Vides mīe qua
liter deus omnīs. contra diuersas
demonū tempptaciones: diuersas
creauerit medicinas. Alios a nobis
compescit amidoto confessionis: a
lios uerbo dūice ānūciacionis. sali
cet aue maria: quosdā per uerbum
benedicte. multos per signū sancte
crucis. De hijs omnibz exempla
habes in superioribz. Non Decauit
ne inclusa hec. angelū tenebrarū.
pro angelo lucis suscipiendo: Non
legi in scripturis maiorū. q̄ homo
sic a drabolo deceptus ei credendo
mereatur: et hoc q̄n diu bona sua
det. Non enī omnibz data est discretio
spirituū: Vnde apls. Probate spē
si ex deo sūt. Nec hoc silendū. q̄ ipse
angelus sathane nō solū in clari
tate quā assumit transfigurat se
in angelū lucis: sed et in uili effigie
quibusdā solet apparere. Nā modo
in specie porci uel canis: modo forma
cati. uel cuiuslibet alterius a
nimalis: se hōibz ad deceptionem
solet exhibere. De cōuerso qui uidit
demonē fantasmata minari in cho
rum. Capl̄m xlviii.
Visus est
tempe quodā in hēmenrode
drabolus. quasi gregē porcorū in
ecclesiam minare: et eadem uia q̄
intrauerat denuo exire. Alio q̄q̄
cōuersus quidā qui nomē suū vult
supprimi. demonē uidit in forma
porcorū: et gestabat in collo quasi
de stramine leguminis carulum.
Precedebat eū vnus de complicibz
eius: eumq̄ eodem carulo quasi ca
nē ducens. Interea cū in tali fanta
sia chorū transiret. accidit ut por
cū idem chorū ingrederetur: cōuersos
si quos tormentes sucuisset exerce
turus. Quo intrante. uisio illa fā
tastica ab oculis cōuersi mox sub
tracta est. De uisionibz hermānī cū
Tempe quodā bone tonis. xlix.
memorie hermānus cantor
noster. stans in choro. cū tempore
estiuo laudes die clara decāntarent.
et oculos ex lassitudine clausos ape

ret: posteriora quasi ursi de choro
exeuntis conspexit. De qua visione
eii satis miraretur: eiidem ursii iu
dit redire. et stare ante presbiteri
ii. in loco ubi monachi in viam
exeuntes et redeuntes solent prostier
ni. Qui dii caput retorqueret. et
huc illuc qz conspiceret: in vocem
humanam erupit dicens. Non auer
tis. Licet modo sim furni: ego egre
diar. et iterii post modicii reuertar.
Sicqz eo intuente. egressus est. Hui?
visionis frater richardus testis
est: qui eam ab eius ore audiuit.
Iste est hermanus. qui uidit coram
henrico ficone amphoras cum
vino et ursii: sicut dictii est distiñ
cione quarta. capio xci. Mo. Cii
dyabolus huiusmodi bestiarum
formas. ad nriam infestacionem
assumat: puto q' turpiter consen
cientibus illudat. Mon. Hoc certii
est. de inclusa q' demones uidit sicp
scapulas monachorii de porcero.
Inclusa Capim quinquagesimii.
quedam ad modii religiosa. aquis
gram manet. satis michi nota: cu
ius nomen supprimo: ne ei causa
fiam persecucionis. Hec ante reclu
sionem sii adhuc esset in etate puel
lari et in habitu seculari. religiosa
tamen: in humeris et in scapulis
monachorii de porcero. deambulan
sii in oratorio: demones in formis
symearii et caccorii. residere cõspex
it. Et quia quosdã ex illis iam p
consensus uiciorii captiuos tenẽ
bant: ad quẽcumqz locii siue psonã
fantasmata respiciebant. mona
chorii oculi sequebantur: et sedñ
leuitates illorii. gestus illorii forma
bantur. Vidit adhuc quod horri
bilius erat. Quosdã ex illis canes
magni et tetri antecedebant: ita
ut catthene que in eorii collis uide
bantur. etiam colla monachorii
ambirent: quibz ad sua ludibria
illos trahebant. Mon. Heu q' homẽs
ad ymaginẽ et similitudinẽ dei
creati. et dignitate ordinis etiam
hõibz maiores effecti. qui spiritalz
mũdis ãpetare debuerant: ab ẽpis
propter malã uitã tam uiliter il
ludũtur. Mo. Hoc est quod psal
mista conqueritur dicens. Homo
cii in honore esset nõ intellexit. cõ
patus est iumentis et similis fãs
est illis. Mon. Videtur michi ex su
pradictis. q' qñqz homo dyabolo
materiã det temptandi. Monach?
Hoc uerii esse uno tibi ostendã
exemplo. De monacho a labore
cauluii recedente et a dyabolo per
spiciem mulieris mox temptato.

Stabat aliqñ cõuentus cap. li.
de hẽmenrode in orto: plãtan
a cauluii terre infigens. Stabat et
monachus vnus cii ceteris thomas
noie: cui talis cepit cogitacio subo
riri. Si modo esses in domo patris
tui: ancilla tua non dignaretur
tam uilissimii opus facere. Exiuit
ergo de medio fratrii cii indignacõe:
illuc eii ducebat spe superbie. ubi
fortius eii posset impugnare. Cii
ergo in silua solus esset. temptator

affuit: et qui prius sola cogitacõe
pulsauerat: nũc aperta ꝓpugnacõe
et uisibiliter aggreditur. In specie
namq; mulieris apparẽs: repit allo
qui eũ. At ille digitũ superponens
ori suo: significauit non licere loq̃
sibi. Sed mendacionũ omñ caput et
pater: illico per mulierẽ illã fantas
ticã quã effigauerat ad decepcionẽ:
respondit. Quid hoc sit nescio inquit.
ego uenio de conuentu. et prior dedit
michi licẽciam ut loquerer tecum.
Credidit ille: et locutus est. Tũc illa
asseruit parentes ꝓprius misisse pro
eo: et oportere eũ treuerim ire secum.
ad emẽdũ equũ. et sic transiuit in
terrã suã. Procedendo igitur miseã
miserũ ducebat: ipsa quidẽ fruster
tim omñ condensa sine ꝓpedimẽto
transiens: ille uero cũ magna dif
ficultate sequebatur. Tandem ac
peritate itineris et laboris turba
tus. in nomẽ inquit patris. quomõ
sic mutus? Quo dicto: maligna illa
mulier eius euanuit. Et cũ celi
esset serenitas. magna eadem hora
arcta eũ fẽa est tempestas et pluui
a: ꝓpterq; madefactũ exterius. interiꝰ
confusũ remisit ad conuẽtũ. Cõtel
sus est postea. quia q̃n diu cũ mulier
illa deambulabat: maximã carnis
titillacionẽ habuerat. Moꝛ Puto q̃
fuerit spẽ fornicacionis. Mo Iuste
moueris. Sepe enim peccãs. pcto punit.
et ꝑ lapsũ carnis superbia mentis hu
miliatur in multis. Inde habes exẽ
pla plurima in uitaspatrũ. Flouꝛ
Potest dyabolus ledere aliquẽ. put
uult? Ma. Nequaq̃m sine dei per
missione: et hoc in corpore. sicut iob
Nunq̃m uero in anima hominẽ
ledere potest: id est ut eũ peccare co
gat. nisi mente consentiat.

De dyabolo simili leoni ad stipitem ligato. Capl'm. liij.

Dyabolus silis est urso siue leo
ni ad stipitem ligato: qui licet
in cathena sua rugiat arcutens: ne
minẽ tamen ledit. nisi quẽ infra su
ũ arculũ ceperit. Dyaboli potestas
cathena diuine cohibicionis sic ar
cta est: ut neminẽ cogere possit
ad peccandũ: nisi ad eũ ingrediat
per pcõ consensũ. Scdm apl'm pe
trũ. tamq̃m leo rugiens arcuit in
sua cathena querens quẽ deuoret.
Sepe scõs uiros terret ꝛ ꝓpedit: sed
nocere nõ potest.

De canonico bũnense a dyabolo temptato. Capl'm liiij.

A bũnensi ecclesia sicut
audiui ab eius concanonicis. uir
quidã erstitit castus. multũq; reli
giosus: cui dyabolus ita infestus
erat ut sepe noctiꝫ cũ lecturus esset
lectionẽ ad matutinas. luceriã tege
ret uel foliũ uerteret: et q̃nq; lumẽ
exstufflaret. Hoc ideo egit. ut uirum
scm coram fratribz confũderet: et
confũdendo ad ꝓpacẽciã prouocaret.
Cui? nequicia tanta est. ut cũ religi
osos irritare uel ꝓpedire nõ ualet:
calcem eos subsannet.

De cõuẽtũ montis scẽ walburgis urisit. Capl'm liiij.

Retulit michi quedam
religiosa sanctimonialis ordis
nri petrissa nõe. q̃ cũ staret ꝛ quadã

sollempnitate ad matutinas a cete
ris sororibz semota. et alijs ualide
psallentibus in gratiarū actionē
eruperet dicens, Benedictus sis dñe
q̄ iste dilectus cōuentus tam deuote
te laudat. tu illis retribuas: mox au
diuit strepitū horridū. quasi alicui
de retro ad cōuentū properātis. clara
q̄ uoce dicentis. Hoc fiet pro deo: ma
nomē eius subsannās. Et inhorrue
runt cōtinuo omnes capilli capitis
eius. Nota Sepe subitus horror in
uadit me: tam in choro q̄m in reli
quis locis. Que tibi uidetur huius
horribilationis esse racio? Mo. Ex
presencia demonū est. Natura cātis
qui lupū insequi consueuit, talis ē:
ut eū ex quadā ui nature iuxta se
sentiat: eū tamen oculis illū non
uideat. Et quia inter eos est odiū
naturale: statim turbatur et latrat
Sic est inter hominē et dyabolum.
Inimicicias posuit inter eos dñs.
Vnde ue homini qui cū illo pacifi
catur. Semp dyabolus calcaneo
eius insidiatur. Et licet eū homo
exterior non uideat. interior id est
spē: spīs illius maligni iuxta se p
sencia bene sentit. Quid ergo mi
rū si tūc turbatur? si horrore pati
tur? Hoc uerū esse sub exemplo u
bi demonstrabo. De sacerdote que
cum gladio euntre ad ecclesiam
dyabolus terruit. Capitl. lv.

Iuxta colonia sacerdos quidā fuit
michael nōie. satis religiosus in
genere suo. Duarū uillarū eccles
ias rexit: ex quibz una burge. altā
rode uocatur. Tempe quodā para
ceue. cū in una ecclesia sero matu
tinas diuisset. et ante diem seruo
suo absente solus ad alterā prope
rare: timore ue gladiū secū por
tauit. Qui cū ad quoddā nemus
uenisset. tantus timor et horror
eū inuasit: ut omes pili capitis eī
sicut dia solet sursū erigerentur:
et gelido sudore omnes eius artus
pfūderentur. Quem tamē tanti
horroris causa latere nō potuit: qa
mor ut oculos ad nemus uertit:
hoīem teterrimū iuxta arborē satis
altam stare conspexit. Qui eo in
tuente sīmo mēto adeo crescendo
ascendit. ut eidem arbori equaret:
circa quē fragor arborū. nimiq̄
fremitus uentorū ercitabantur.
Territus sup̄ modū sacerdos. fugit:
quē dyabolus a tergo cū turbine
insequens: usq̄ ad uillā rode non
desiuit. Postea cū idem sacerdos
uisionē simul et terrorē cōuersio
cenobij ueteris montis r̄ schardo
nōie recitaret: ille statim uir erat re
ligiosus. religiosū ei uerbū respon
dit. Dñe inquit ecclesiastice. si ad
diuina eundo. psalmū in os meū
assumpsisseris: non uobis hec in
uia euenissent. Terror ille pena fu
it pēi. Dyabolus reuera timet
psalmū nō gladiū. Corpus eius ut
ait iob. primo dñs ad iob. quasi
scuta fusilia squamis se cōprimē
tibz. Deputabit quasi paleas fer
rū: et quasi lignū putridū es. Nō
est sup terrā potestas que cōpet

ca. Noū Sicut colligo ex hijs uerbis
sā iob. si dyaboli uirtus ligata et li
mitata non esset: nullus hominū
subsistere posset. Mo. Qz autem
hoīem ledere non possit. nisi qntū
a deo fuerit pmissus: in fine hui⁹
distinctionis. satis manifesto tibi
pandā exemplo. De campanario
quem dyabolus transtulit in pī
nam castri ysenburch. Capm. lvi.
Aurilla quadā ante paucos ānos
diocesis coloniēsis que ambula
nocatur. campanarius fuit. uotī
hīs eunsdā peregrinacionis. Hic
aī die quadā conduxisset aī femina
quadā uille sue. q' mane pacter
iuuit esset: illa eī rogauit ut ma
turius surgeret. et matutinas pul
sare propter solis feruorē. Et pmi
sit. Eadem nocte dyabolus ad lecū
eius ueniens. tetigit eum et dixit.
Pulsa matutinas. sicqz discessit.
Qui mox surgens. et lumē in ecclā
ardere cōspiciens: eī ante primū
galliceniī deprehendisset. putās
quia a predicta femina excitatus
fuisset. de ecclā exiuit: uolens illi di
cere ut iam dormitū. eo q' nimis ma
ne esset. Quā aī quereret nec inuen
ret. bouem nigrū contra se stare
uidit. Qui lingua emissa hoīem
tetigit. eumqz super dorsū suū per
illam misit: et per aerē aī illo uoli
tans sup pinnā turris castri quod
ysenburgh dicitur. deposuit. Cui aī
diceret. times ne aliquid modo? Rec
pondit ille. Dei pmissione huc duc
tus sum. nichil contra me poteris.
nisi quantū ille pmiserit. Ad quod
dyabolus. fac michi hominū. et
ego te deponā: dabo qz tibi diuicias
multas. Quod si nō feceris. uel fa
me in hoc loco morieris: uel preci
pito interibis. Cui campanarius
spem habens in xpō: respondit. ad
iuro te per nomen ihū xpī ne me
ledas: et ut me sine periculo corpis
mei deponas. Mox dyabolus illum
tollens. et in campo iuxta uillam
gherisheym. satis incōmode ante
lucem diei: in dedicacione eclē eiusdē
uille. Diluculo hoīes ad matutinas
sollempnia aī faculis properātes:
aī hoīem in agro ī magno defectu
reperissent. atqz reuocallassent: au
ditis hijs que ei contigerant. satis
mirati sunt. Quarto uero die in
domū suam regressus: sicū tam
locerū qm edificorū. que mīquā
ante uiderat tam plene omībus ex
posita: ut de raptu eius nichil du
bitarent. Mo. Iam michi satis
fateor probatum tam sententijs
quam exemplis. demones esse. mul
tos esse. malos esse. et infestos eē
hominib. Mo Vnde consiliū me
ū est: ut cognitis hijs. non illis cō
sentiamus. ne nos audire cōtingat
ite maledicti in ignē eternū qui
preparatus est dyabolo et angelis
eius: sed resistendo eis. omnibz qz
uicijs. audire mereamur aī electis
uenite benedicti pris mei percipite
regnū quod uobis paratum est
ab origine mūdi. Incipit capla
distinctionis sexte. de simplicitate.